ODBORNÝ BANKOVÝ ČASOPIS
JÚL 1994
ROČNÍK 2

BANKING JOURNAL
JULY 1994
VOLUME II

BIATEC

NÁRODNÁ
BANKA
SLOVENSKA

NATIONAL
BANK OF
SLOVAKIA

7

Slovenské mince a medaily v Amerike

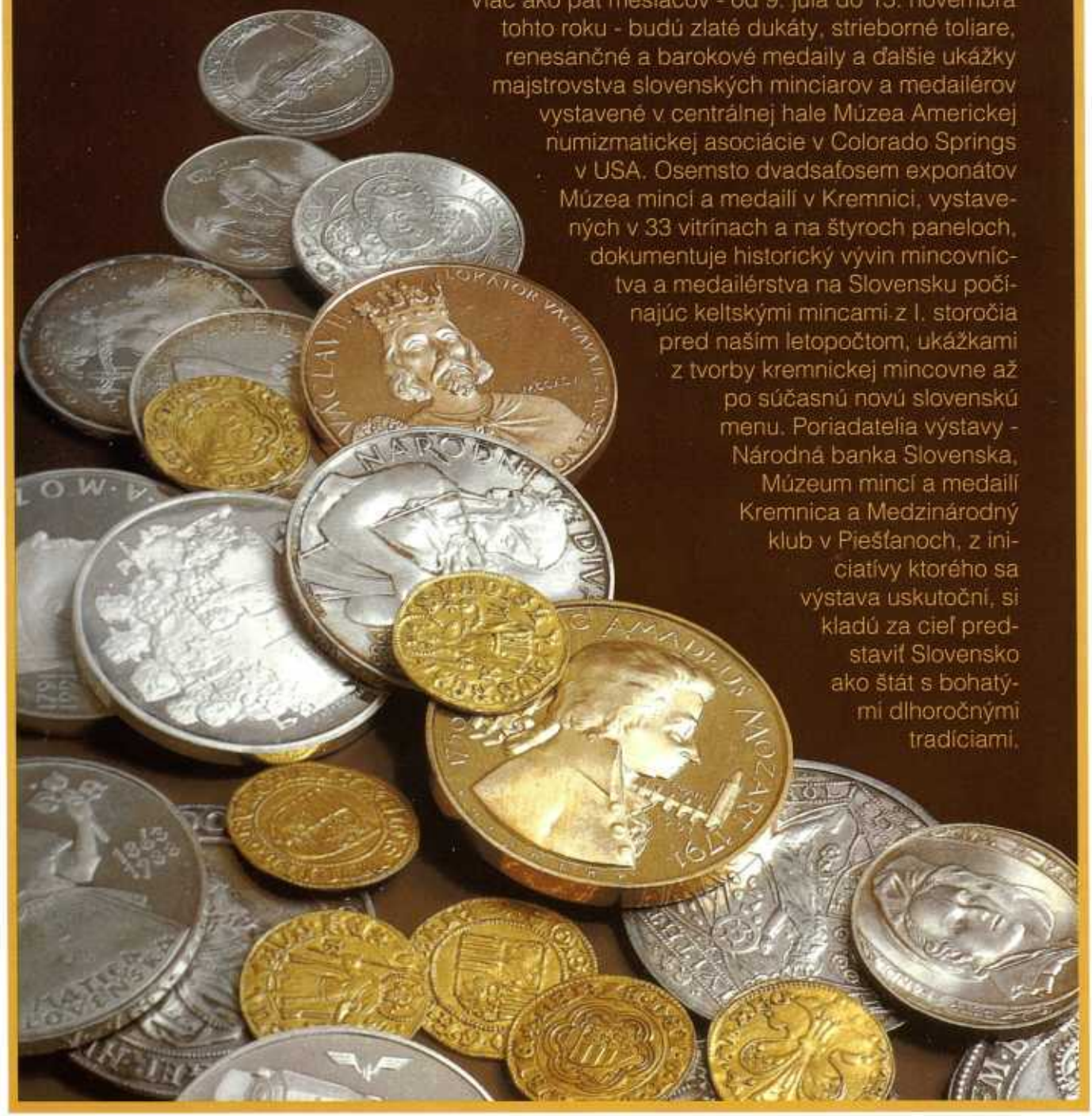

Viac ako päť mesiacov - od 9. júla do 15. novembra tohto roku - budú zlaté dukáty, strieborné toliare, renesančné a barokové medaily a ďalšie ukážky majstrovstva slovenských minciarov a medailérov vystavené v centrálnej hale Múzea Americkej numizmatickej asociácie v Colorado Springs v USA. Osemsto dvadsaťosem exponátov Múzea mincí a medailí v Kremnici, vystavených v 33 vitrínach a na štyroch paneloch, dokumentuje historický vývin mincovníctva a medailérstva na Slovensku počínajúc keltskými mincami z I. storočia pred naším letopočtom, ukážkami z tvorby kremnickej mincovne až po súčasnú novú slovenskú menu. Poriadatelia výstavy - Národná banka Slovenska, Múzeum mincí a medailí Kremnica a Medzinárodný klub v Piešťanoch, z iniciatívy ktorého sa výstava uskutoční, si kladú za cieľ predstaviť Slovensko ako štát s bohatými dlhoročnými tradíciami.

Obsah

Moderný bezhotovostný platobný styk 2, 29

Zhodnotenie trhu štátnych dlhopisov 4, 31

Kvalitný projekt - spokojný klient 8

Vznikne Slovenské manažérske centrum 10

300. výročie vzniku Bank of England 12

Záručné inštitúcie podporujú podnikateľov 14, 35

Likvidita komerčných bánk (príloha) 15

Archív Národnej banky Slovenska 23

Šport a umenie na pamätných minciach 24

Finex a kapitálový trh 25

Contents

Modern Cashfree Payments System 2, 29

The Assesment of Government Bonds Market 4, 31

Splendid Projects - Satisfied Clients 8

The Establishment of the Slovak Management Centre 10

300th Anniversary of the Establishment of the Bank of England 12

Guarantee Institutions Support Entrepreneurs 14, 35

Liquidity Pertaining to Commercial Banks (Appendix) ... 15

The Archives of the National Bank of Slovakia 23

Sport and Art on Commemorative Coins 24

Finex and the Capital Market 36

Inhalt

Der moderne bargeldlose Zahlungsverkehr 2, 29

Auswertung des Marktes für Staatsschuldverschreibungen 4, 31

Ein Qualitätsprojekt - zufriedener Kunde 8

Es entsteht das Slowakische Manager-Zentrum 10

Der 300. Jahrestag der Entstehung Bank of England 12

Garantie-Institute unterstützen die Unternehmer 14, 35

Liquidität der Geschäftsbanken 15

Das Archiv der Nationalbank der Slowakei 23

Sport und Kunst auf den Gedenkmünzen 24

Finex und das Kapitalmarkt 36

BIATEC
Odborný bankový časopis

Júl 1994

Vydavateľ:
Národná banka Slovenska
Published by:
The National Bank of Slovakia

Redakčná rada:
Editorial Council:
Ing. Vladimír Masár (predseda), Mgr. Soňa Babincová, PhDr. Eva Barlíková, Ing. Adam Celušák, CSc., Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc., Ing. Štefan Králik, Ing. Jozef Kreutz, Doc. Ing. Jozef Makúch, CSc., Ing. Gabriela Miklóšová, Elena Ondriašová, Ing. Monika Siegelová, PhDr. Marcela Snopeková, Ing. Vladimír Valach

Redakcia:
Editorial Staff:
šéfredaktorka/Editor in Chief
Mgr. Soňa Babincová ☎ 210 4406
zástupkyňa šéfredaktorky/Editor
Ing. Alica Polónyiová ☎ 210 3400
výtvarná redaktorka/Graphics Editor
Katarína Krošláková ☎ 210 3400

Adresa redakcie:
Editorial Office:
Národná banka Slovenska
redakcia BIATEC
Štúrova 2, 818 54 Bratislava
tel.: 210 3400, 210 3034, 210 4406
fax: 210 3035

Objednávky a predplatné prijíma redakcia ☎ 210 3034

Účet pre organizácie:
916-54188-002/0720

Účet pre obyvateľstvo:
916-57282-002/0720

Ročné predplatné: 72 Sk + 6% DPH

Tlač a distribúcia:
Printed and Distributed by:
i + i print, spol. s r.o.
Ondavská 3, 826 47 Bratislava

Termín odovzdania rukopisov:
6. 7. 1994

Dátum vydania: 20. 7. 1994

Podávanie novinových zásielok povolené Riaditeľstvom pošt Bratislava pod. č. 830 zo dňa 16. 3. 1993

Registračné číslo:
MK SR 698/92

1. strana obálky:
Front Cover:
Budova Istrobanky, a.s. v Bratislave
The Building of Istrobanka, a.s. in Bratislava

MODERNÝ BEZHOTOVOSTNÝ PLATOBNÝ STYK

Ing. Dušan Hurínek
Všeobecná úverová banka, a. s.

Všeobecná úverová banka, a. s., (ďalej VÚB) si už pri svojom vzniku dala za cieľ stať sa univerzálnou, vyspelou bankou európskeho typu. V rámci rozvoja bezhotovostného platobného styku začala s prípravou nových produktov, ako je budovanie siete bankomatov a platobných kariet. Prvé konkrétne výsledky vo vzťahu ku klientom banky nenechali na seba dlho čakať. Už 2. júla 1992 uviedla do prevádzky tri bankomaty, ako prvé v systéme ON LINE na Slovensku. Dnes má v prevádzke 153 bankomatov a vydala vyše 105 tisíc platobných kariet. Približne polovica bankomatov je od firmy Siemens Nixdorf a polovica od firmy NCR (v súčasnosti AT and T). Pozitívne možno hodnotiť nielen prudký rozvoj siete bankomatov a počet vydaných platobných kariet, ale najmä využitie tejto siete. Napr. v máji tohto roku v nej klienti uskutočnili vyše 250 tisíc transakcií, z toho viac ako tisíc zahraničných.

Hlavným problémom v prvej etape budovania siete bankomatov bolo, že dodávateľ musel v krátkom čase dodať a uviesť do prevádzky veľký počet bankomatov v systéme ON LINE v prostredí, ktoré nepoznal. Túto úlohu úspešne zvládla firma Siemens Nixdorf, ktorá bola určitým „pionierom" hromadného zavádzania bankomatov v systéme ON LINE v Slovenskej republike.

VÚB, a. s., z hľadiska svojej obchodnej stratégie už v prvej etape budovania siete bankomatov sa správne rozhodla, že na tak náročný projekt je výhodné mať súbežne dvoch potenciálnych dodávateľov bankomatov. Preto v rámci výberového konania vybrala na realizáciu druhej etapy bankomatov firmu NCR, ktorá pre VÚB, a.s., v minulom roku dodala a uviedla do prevádzky 80 bankomatov. Obe firmy sú významnými súčasnými, ale aj perspektívnymi dodávateľmi bankomatov pre VÚB, a. s. V apríli tohto roku sa podpísala zmluva s firmou Siemens Nixdorf na dodávku ďalších 70 bankomatov a predpokladá sa, že do konca roka bude na území celého Slovenska v prevádzke 220 bankomatov VÚB, a. s.

V sieti bankomatov VÚB, a. s., klienti používajú debetné karty typu Cirrus/Maestro. Súčasný počet držiteľov platobných kariet je vyše 100 tisíc a do konca tohto roku sa očakáva jeho podstatné zvýšenie. Bankomaty VÚB, a. s., môžu využívať aj zahraniční klienti, ak sú držiteľmi platobných kariet Eurocard/Mastercard. Ako sme už uviedli, v máji tohto roku zahraniční klienti uskutočnili v bankomatoch VÚB, a. s., vyše tisíc transakcií. S narastajúcim záujmom zahraničných návštevníkov o našu krajinu sa bude tento druh bankových služieb postupne zvyšovať.

Všetky bankomaty VÚB, a. s., pracujú v systéme ON LINE, čo znamená, že autorizácia prebieha v reálnom čase, a sú centrálne prepojené cez počítačový systém spoločnosti I.S.C. MUZO (od 1. 6. 1994 Autorizačné centrum Slovenska, a. s.). Napojenie bankomatov je technicky vyriešené prostredníctvom komunikačného protokolu X.25 na tzv. HOST autorizačného centra. Podobne - cez európsky modul - je zabezpečená komunikácia pre zahraničných klientov s ich bankami, ak sú členmi spoločnosti EUROPAY International.

Bankomaty VÚB, a. s., pracujú s hardware firmy TANDEM a so software BASE 24. Na komunikačné spojenie bankomatov sa v súčasnosti využíva verejná sieť EUROTEL. VÚB, a. s., si uvedomuje súčasné technické problémy a finančnú náročnosť terajšej verejnej telekomunikačnej siete na Slovensku. Preto sa rozhodla v záujme vyššej spoľahlivosti ponúkaných služieb vybudovať v rámci nového automatizovaného informačného systému aj vlastnú telekomunikačnú sieť na vzájomné prepojenie pobočiek a ich spojenie s centrálou. Na túto sieť by sa mali koncom tohto roku postupne napájať aj bankomaty VÚB, a. s.

Z hľadiska prevádzkového riešenia takmer všetky bankomaty sú umiestnené a inštalované tak, že ich možno využívať nonstop, čo je jednou z hlavných výhod tohto samoobslužného systému pre klienta. Klienti VÚB, a. s., už v minulom roku uvítali výsledky tzv. pozitívnej autorizácie platobných kariet. V praxi to znamená, že výber peňazí z bankomatov je diferencovaný podľa bonity klienta. Denný limit pre klienta - fyzickú osobu je od 1000 do 5000 Sk a pre klienta - právnickú osobu od 3000 do 10 000 Sk.

VÚB, a. s., koordinuje sieť bankomatov a vydávanie platobných kariet s otváraním osobných účtov klientom. Doteraz má otvorený takýto účet viac ako 150 tisíc jej klientov a tento počet priebežne narastá.

Tak ako inde vo svete, aj bankomaty a platobné karty VÚB, a. s., prispievajú k väčšej bezpečnosti peňazí nielen klienta, ale aj zamestnávateľskej organizácie, ak majú navzájom dohodnutý odvod miezd na osobný účet. Pre banku je hlavný význam siete bankomatov v tom, že osobné účty prispievajú k tvorbe primárnych zdrojov od obyvateľstva a týmto samoobslužným systémom sa presúva časť hotovostných operácií z bankových pracovníkov z pokladne na bankomaty.

Doterajšie skúsenosti s bankomatmi a platobnými kartami majú pozitívny vplyv na rozvoj ďalších produktov v oblasti bezhotovostného platobného styku. VÚB, a. s., v súlade so zameraním svojej obchodnej politiky úspešne uviedla aj nový produkt - činnosť EFT POS terminálov (elektronický prenos prostriedkov). Ako prvá banka na Slovensku úspešne realizovala pilotný projekt EFT POS terminálov v spolupráci s klientom Slovnaft, Bratislava a autorizačným centrom I.S.C. MUZO Bratislava. Vzhľadom na to, že na Slovensku ide o nový produkt, VÚB, a. s., pre jeho podporu zakúpila prvých 30 kusov takýchto zariadení, z ktorých 20 sa inštaluje na čerpacích staniciach pohonných hmôt Slovnaft a 10 sa dočasne poskytne na rozbeh činnosti vybraným obchodným organizáciám. V súčasnosti už možno platiť platobnými kartami VÚB (tými istými, ktoré slúžia pre bankomaty) za pohonné hmoty a iný ponúkaný tovar na desiatich čerpacích staniciach.

VÚB, a. s., po rozdelení bývalej ČSFR úspešne rozbehla i ďalší produkt - akceptáciu zahraničných platobných kariet zahraničných návštevníkov v hotelových a vybraných obchodných zariadeniach na Slovensku. Za krátky čas tejto činnosti má banka uzavretú zmluvu s vyše 300 obchodníkmi, ktorí akceptujú zahraničné platobné karty EUROCARD/MASTERCARD.

Naša banka v súčasnosti testuje svoju prvú skutočnú platobnú kartu na platby doma i v zahraničí, tzv. striebornú „business" kartu (pozri obrázok). Od júla t. r. ju bude môcť využívať solventnejšia časť právnickej klientely. Do konca tohto roku pripravujeme podobnú „štandardnú" kartu pre fyzické osoby a „zlatú" kartu pre najsolventnejších klientov - právnické i fyzické osoby.

S rozvojom cestovného ruchu našich klientov úzko súvisí aj používanie zahraničných šekov. Medzi najrozšírenejšie prvky tohto bezhotovostného platobného styku v Európe patrí eurošekový platobný systém spoločnosti EUROPAY International založený na eurošekoch a eurošekových záručných kartách. Zúčtovanie realizovaných eurošekových transakcií vykonávajú v jednotlivých krajinách národné eurošekové clearingové centrá. V bývalej ČSFR túto funkciu plnila Živnostenská banka, a. s., Praha. Po rozdelení republiky sa po dohode so spoločnosťou EUROPAY International vytvorilo vo VÚB, a. s., eurošekové národné clearingové centrum pre Slovenskú republiku, ktoré začalo oficiálne fungovať od 1. 1. 1994. Vytvorenie tohto centra umožnilo v nových podmienkach postavenia Slovenskej republiky používať eurošeky a ich vystavovanie na novú slovenskú menu. Naši klienti môžu platiť eurošekmi v 41 krajinách Európy a Stredomoria.

Vzhľadom na nové obchodno-politické podmienky v krajinách strednej a východnej Európy bola vytvorená v sídle spoločnosti EUROPAY International v belgickom Waterloo Regionálna rada Europay International pre východnú Európu. Jej členom za Slovenskú republiku je VÚB, a. s. Hlavným poslaním regionálnej rady je urýchliť rozvoj bezhotovostného platobného styku v tomto regióne.

Rozvoj siete bankomatov a bezhotovostného platobného styku vo VÚB, a. s., a jeho nástup i v ďalších bankách na Slovensku si vynútilo i riešenie autorizačného centra platobných kariet na nové podmienky. Svoje prvé bankomaty uvádzajú do prevádzky aj ďalšie banky - Investičná a rozvojová banka, a. s., Československá obchodná banka,a. s., Istrobanka, a. s., Poštová banka, a. s.

VÚB, a. s., založila spolu s ďalšími bankami novú akciovú spoločnosť Auto-rizačné centrum Slovenska so sídlom v Bratislave (ďalej ACS). Jej akcionármi je desať slovenských a päť českých bánk pôsobiacich na Slovensku. ACS vznikla dňa 29. 3. 1994 a odkúpila slovenskú časť I.S.C. MUZO, a. s., Praha (závod INSECO, Bratislava) a začala činnosť 1. júna tohto roku. Jej poslaním je vykonávať pre banky najmä autorizáciu platobných kariet, riadenie - správu - personalizáciu platobných kariet, inštaláciu a servis technických zariadení pre bankomaty a bezhotovostný platobný styk a ďalšie, s tým spojené činnosti.

Založením ACS sa vytvorili technické podmienky pre ďalší rozvoj bezhotovostného platobného styku vrátane clearingu medzi bankami v oblasti platobných kariet. Sieť bankomatov budú môcť navzájom využívať klienti bánk, ktoré sú členmi Združenia pre bankové karty v SR. Samozrejme, bude to závisieť od budovania siete bankomatov a vydávania platobných kariet v jednotlivých bankách. VÚB, a. s., vychádza v ústrety ďalším bankám na Slovensku aj tým, že im ponúkla možnosť používať jej bankomaty za znížené poplatky za transakcie vykonané ich klientmi v tomto roku. Na základe zhodnotenia vlastných nákladov a rozvoja siete bankomatov a platobných kariet v ďalších bankách ku koncu tohto roku zvážime výšku zvýhodnenia poplatkov na rok 1995. Od roku 1996 sa uvažuje s „ekonomickou" výškou vzájomných poplatkov.

Nové autorizačné centrum vychádza vo svojich zámeroch i zo skutočnosti, že v Slovenskej republike existuje aj druhý systém, ktorý si už roky buduje Slovenská sporiteľňa, a. s., s vlastnou sieťou bankomatov. Svoje nové bankomaty začína realizovať tiež v systéme ON LINE.

Z hľadiska klientov by bolo žiaduce v blízkej budúcnosti oba systémy technicky prepojiť. Zástupcovia spoločností oboch systémov by sa mali v dohľadnom čase dohodnúť na spolupráci v tejto oblasti.

Doterajšie aktivity VÚB, a. s., v oblasti bankomatov, platobných kariet a eurošekov veľmi pozitívne hodnotí aj spoločnosť EOROPAY International. Naša banka je pripravená naďalej rozvíjať osvedčené aktivity v oblasti bezhotovostného platobného styku a pripravovať nové. Tieto produkty a služby, zaujímavé pre domácich a zahraničných klientov, patria k univerzálnosti Všeobecnej úverovej banky.

ZHODNOTENIE TRHU ŠTÁTNYCH DLHOPISOV

Ing. Tibor Mlynka
Národná banka Slovenska

Na základe zákona č.14/1993 Zb. o štátnom rozpočte Slovenskej republiky na rok 1993 MF SR v roku 1993 emitovalo tri emisie štátnych dlhopisov. Prostriedky získané z týchto emisií boli určené na finančné krytie rozostavaných vodárenských nádrží Málinec, Turček a Selice (emisia č. 005 a č. 006) a na finančné krytie rozostavaných investícií komplexnej bytovej výstavby (emisia č. 007).

PRIMÁRNY TRH

Všetky tri emisie boli emitované v zaknihovanej podobe a na primárnom trhu sa mohli zúčastniť iba banky, poisťovne a právnické osoby s povolením obchodovať s cennými papiermi. Ďalšie emisné podmienky a predané objemy dlhopisov sú uvedené v tabuľke č. 1.

Emisia č. 005 bola emitovaná dňa 1. 3. 1993 a pre jej primárny predaj bola zvolená forma predaja aukciou - americkým spôsobom. Výnosy z dlhopisov v tom čase podliehali zdaneniu podľa novely zákona č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov, ktorá stanovila zdaňovanie výnosov z dlhopisov pre banky a poisťovne vo výške 45 % a pre ostatné subjekty vo výške 25 %. Z celkového emitovaného objemu sa predali dlhopisy za 76 mil. Sk, t. j. 6,3 % (toto množstvo nakúpili dve banky a jedna investičná spoločnosť).

Národná banka Slovenska v čase emisie považovala za rozhodujúce dôvody vedúce k takémuto výsledku primárneho predaja:

- **nejednotné stanovenie výšky ročného úroku emisie štátnych dlhopisov č. 004** (na základe „Pravidiel kótovania" Burzy cenných papierov v Bratislave (ďalej len BCPB) nemohla byť táto emisia kótovaná na jej trhu),
- **celkové nejednotné zdaňovanie už emitovaných emisií štátnych dlhopisov** (tento stav mohol viesť k neprehľadnosti pri sekundárnom obchodovaní),
- **nefungovanie BCPB a Strediska cenných papierov (ďalej len SCP)** (podľa emisných podmienok sa mohli štátne dlhopisy predávať na sekundárnom trhu iba prostredníctvom BCPB, čo si z hľadiska evidencie vlastníkov vyžaduje fungovania SCP),
- **nedostatok zdrojov obchodných bánk (obchodníkov na primárnom trhu) na nákup dlhopisov.**

Emisia č.006 bola emitovaná dňa 3. 6. 1994 v objeme nepredaného zostatku emisie č. 005, t. j. v objeme 1124 mil. Sk. Predávala sa formou periodického predaja až do vypredania (rovnako aj emisia č. 007). Predaj sa uskutočňoval dva dni v týždni a v prípade vyššieho dopytu ako ponuky, v potenciálne posledný predajný deň, by sa dlhopisy predali formou aukcie - americkým spôsobom.

Tabuľka č. 1

Štátne dlhopisy Slovenskej republiky emitované v roku 1993

Číslo emisie	Objem emisie (v tis. Sk)	Dátum aukcie	Dátum emisie	Dátum splatnosti	Nominálna hodnota (v Sk)	Ročný úrok (v %)	Vyplácanie úrokov	Predaný objem dlhopisov**	
								(v tis. Sk)	(v %)
3010396 005	1.200.000	25.2.1993	1.3.1993	1.3.1996	5.000	D*+ 8,5	polročne	76.000	6,3
3030696 006	1.124.000	Periodický predaj	3.6.1993	3.6.1996	5.000	D*+ 5,5	polročne	1.091.990	97,2
020295 007	1.000.000	Periodický predaj	2.8.1993	2.2.1995	5.000	D*+ 4	polročne	651.585	65,2
SPOLU	3.324.000							1.819.575	55,0

* Diskontná sadzba NBS
** Predaj k 31.12.1993

Tabuľka č. 2

Predaj štátnych dlhopisov na primárnom trhu v roku 1993 podľa mesiacov

Číslo emisie	Objem emisie v mil. Sk	Mesiac	Predaný objem dlhopisov v tis. Sk mesačne	Predaný objem dlhopisov v tis. Sk kumulovane	Predaný objem dlhopisov v % kumulovane	Predané dlhopisy (v tis. Sk) Obchodné banky	Predané dlhopisy (v tis. Sk) Iné inštitúcie
005	1 200	Marec	**76.000**	**76.000**	**6,3**	**75.000**	**1.000**
006	1 124	Jún	414.000	414.000	36,8	414.000	0
		Júl	5.000	419.000	37,3	5.000	0
		August	165.000	584.000	52,0	165.000	0
		September	10.000	594.000	52,9	10.000	0
		Október	102.500	696.500	62,0	102.500	0
		November	250.000	946.500	84,2	200.000	50.000
		December	145.490	1.091.990	97,2	140.490	5.000
Spolu			**1.091.990**			**1.036.990**	**55.000**
007	1 000	August	1.000	1.000	0,1	1.000	0
		September	1.200	2.200	0,2	1.200	0
		Október	2.900	5.100	0,5	2.900	0
		November	526.030	531.130	53,1	526.030	0
		December	120.455	651.585	65,2	120.455	0
Spolu			**651.585**			**651.585**	**0**
Úhrn			**1.819.575**			**1.763.575**	**56.000**

Dôležitým momentom, ktorý vo veľkej miere ovplyvnil predajnosť štátnych dlhopisov na primárnom a sekundárnom trhu (nielen tejto emisie) bola skutočnosť, že novelizácia zákona č.131/1993 Zb. o daniach z príjmov počnúc dňom vyhlásenia (14. 6. 1993) oslobodila od zdanenia všetky výnosy zo štátnych cenných papierov vyplácané po tomto termíne. Obchodovania na primárnom trhu sa do konca roka zúčastnilo 10 obchodných bánk (nakúpili 95 % z predaného objemu) a dve investičné spoločnosti. Stav v predajnosti emisie na primárnom trhu k ultimu mesiacov a podiel nákupu jednotlivými subjektami na tomto trhu je v tabuľke č. 2. Predaj tejto emisie na primárnom trhu vo výške 97,2 % možno považovať za úspešný (predaj emisie bol ukončený 7. 1. 1994).

Emisia č. 007 bola emitovaná 2. 8. 1993. Predajnosť v prvých mesiacoch emisie ovplyvnila najmä skutočnosť, že v predaji už bola emisia č. 006. Predané objemy sa zvýšili až po modifikácii primárneho predaja, keď potenciálny investor mohol (a v súčastnosti ešte môže) nakúpiť dlhopisy do svojho vlastníctva v prospech presne stanovenej obce (ide o dlhopisy určené na finančné krytie komplexnej bytovej výstavby). Touto modifikáciou vzrástol predaný objem štátnych dlhopisov v novembri z 5,1 mil. Sk na 526,03 mil. Sk. Do konca roka sa predali dlhopisy v celkovom objeme 651,59 mil. Sk, t. j. 65,2 % (emisia je v súčastnosti stále v predaji a k 20. 5. 1994 bolo predané 84 % objemu emisie).

SEKUNDÁRNY TRH

Situácia na sekundárnom trhu s emisiami štátnych dlhopisov bola poznamenaná skutočnosťou, že obchodovanie na BCPB sa začalo 6. 4. 1993 a s registráciou cenných papierov v SCP sa začalo až koncom júna 1993. Vzhľadom na to, že jednou z podmienok obchodovania cenného papiera na BCPB je jeho registrácia v SCP, ktoré začalo svoju činnosť neskôr ako BCPB, hľadala Národná banka Slovenska možnosti sprístupnenia trhu so štátnymi dlhopismi aj pre malých a stredných investorov, kým sa s nimi nezačne obchodovať na BCPB. Po dohode s emitentom povolila obchodníkom na primárnom trhu zriadiť si „Dočasné registre pre evidenciu zmien vlastníckych práv" a predávať dlhopisy v sekundárnom predaji. V tabuľke č. 3 je prehľad o sekundárnom predaji emisií č. 004 až č. 007 (v prípade emisií č. 001 a č. 002 sa sekundárny predaj neuskutočnil a predajnosť emisií č. 004 a č. 005 je zachytená do 28. 9. 1993, čiže do začatia obchodovania na BCPB).

Na BCPB boli v roku 1993 kótované emisie č. 004 a č. 005. Obchodovať s nimi sa začalo v októbri. Dosiahnuté objemy obchodov sú v grafe č. 1.

Emisia č. 004 sa ako prvá predávala prostredníctvom obchodných bánk v sekundárnom predaji. V priebehu apríla a mája sa dlhopisy predávali za cenu 108 % (cena sa pri všetkých emisiách počíta z nominálnej hodnoty), t. j. za 5 400 Sk, čo predstavovalo čistý výnos do splatnosti dlhopisu (ďalej len VDS) 16,03 % (predpokladá

sa zdanenie výnosov podľa vtedy platných predpisov). Koncom mája a začiatkom júna sa v dôsledku informácií o pripravovanej novelizácii zákona o daniach z príjmov, zvýšila cena na 112 %, čím VDS poklesol na 14,74 %. Po zverejnení novelizácie zákona o daniach z príjmov v Zbierke zákonov stúpla cena dlhopisov na 120 % a VDS poklesol na 14,44 %. Táto cena sa nezmenila až do začatia obchodovania s emisiou na BCPB, kde sa s ňou do konca roka uskutočnili obchody za 38 512 tis. Sk.

Emisia č. 005 - dlhopisy tejto emisie predávala v sekundárnom predaji iba jedna obchodná banka. Predajnosť emisie stúpla z dôvodu už spomínanej novelizácie až v júni. Počiatočná cena 101 % v apríli, keď čistý VDS bol 13,12 %, stúpla v máji a začiatkom júna na 103 % a čistý VDS klesol na 12,43 %. Táto cena sa udržala až do konca júna, ale VDS stúpol na 16,53 %. Obchodovanie s touto emisiou na BCPB sa vôbec neuskutočnilo.

Graf č. 1

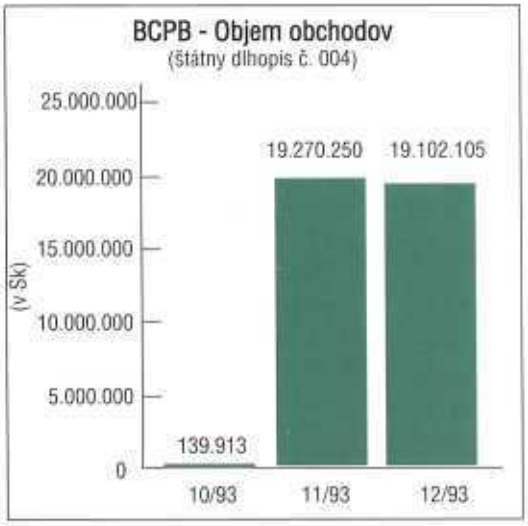

Emisia č. 006 sa predávala len prostredníctvom dvoch obchodných bánk a ceny u oboch predajcov boli v sekundárnom predaji približne rovnaké. Na začiatku predaja sa dlhopisy predávali za 102 % s VDS 13,61 %. Ich cena postupne klesla na 101 % s VDS 14,09 % a ku koncu roka sa predávali za 100 % s poplatkom nižším ako 1 %, závislým od výšky nakúpeného objemu dlhopisov. Vzhľadom na túto situáciu bolo ťažké stanoviť cenu a predpokladáme, že výnos dosahoval 14,75 až 14,85 %.

Emisia č. 007 - vzhľadom na jej modifikáciu (pozri časť Primárny trh) obchodníci z primárneho trhu predávali dlhopisy iba za minimálne poplatky, ktoré závisleli od nakúpeného objemu. Predpokladáme, že VDS takto dosahoval 13,30 až 13,40 %.

ZÁVER

Sekundárny predaj všetkých uvedených emisií a ich ceny v tomto predaji boli zo začiatku roka vo veľkej miere poznačené nerovnakou

Tabuľka č. 3

Sekundárny predaj emisií štátnych dlhopisov v roku 1993 podľa mesiacov

	Emisia č. 004				Emisia č. 005				Emisia č. 006				Emisia č. 007			
	Predaný objem dlhopisov				Predaný objem dlhopisov				Predaný objem dlhopisov				Predaný objem dlhopisov			
Mesiac	Primár. trh	Sekundárny predaj			Primár. trh	Sekundárny predaj			Primár. trh	Sekundárny predaj			Primár. trh	Sekundárny predaj		
	(1)	(2)	(1)	(3)	(1)	(2)	(1)	(3)	(1)	(2)	(1)	(3)	(1)	(2)	(1)	(3)
Január	1.950.000*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Február		-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Marec		-	-	-	76.000*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Apríl		67	67			183	183	0,2	-	-	-	-	-	-	-	-
Máj		98	195			1.162	1.345	1,8	-	-	-	-	-	-	-	-
Jún		185	350			17.995	19.340	25,4	414.000	1.250	1.250	0,3	-	-	-	-
Júl		495	845			660	20.000	26,3	419.000	34.550	35.800	8,5	-	-	-	-
August		3.410	4.255			0	20.000	26,3	584.000	17.915	53.715	9,2	1.000	-	-	-
September		133	4.388	0,2		0	20.000	26,3	594.000	11.655	65.370	11,0	2.200	1.200	1.200	54,5
Október		-	-	-		-	-	-	696.500	1.650	67.020	9,6	5.100	2.900	4.100	80,4
November		-	-	-		-	-	-	946.500	1.395	68.415	7,2	531.130	9.785	12.685	2,4
December		-	-	-		-	-	-	1.091.990	155	68.570	6,2	651.585	6.500	16.285	2,5
Spolu predané															109.243	

* predaj emisie bol ukončený
(1) predaj kumulovane v tis. Sk
(2) predaj mesačne v tis. Sk
(3) podiel sekundárneho predaja k primárnemu trhu v %

výškou zdanenia výnosov. Až po novelizácii zákona o daniach z príjmov sa ceny jednotlivých emisií stabilizovali. Predaj emisií č. 006 a č. 007 v novembri a decembri poklesol. Tento pokles bol ovplyvnený emisiami dlhopisov Ozety, a. s., Trenčín a Benzinolu, a. s., Bratislava. Dlhopisy boli emitované v listinnej podobe a za podobných emisných podmienok ako štátne dlhopisy (tabuľka č. 4 obsahuje emisné podmienky a porovnanie výnosnosti vybraných dlhopisov v určitom období). Avšak na primárnom trhu sa predávali emisie v objeme 100 mil. Sk, resp. 200 mil. Sk, prostredníctvom obchodnej banky za nominálnu hodnotu, keď všetky náklady spojené s predajom na primárnom trhu uhradil emitent. Táto skutočnosť vo veľkej miere ovplyvnila predaj týchto dlhopisov, ktoré boli rozpredané v priebehu dvoch mesiacov.

Je potrebné uviesť, že štátne dlhopisy predané v sekundárnom predaji nie vždy odzrkadľovali záujem investorov, čo vyplývalo najmä z týchto dôvodov:

- informovanosť širokej verejnosti zo strany emitenta o možnosti investovať do nákupu štátnych dlhopisov a výhodnosti tohto investovania pre investora je minimálna,
- štátne dlhopisy nakupujú zväčša investori, ktorí sú zároveň aj klientmi obchodnej banky, ktorá sa však správa trhovo a má väčšiu snahu predať vlastné cenné papiere alebo ponúknuť potenciálnym investorom inú formu investovania v ich banke,
- poplatky pri sekundárnom nákupe a registrácii cenného papiera v SCP pre malých investorov sú vysoké.

Vzhľadom na zvyšujúce sa množstvo emitentov cenných papierov a ďalšie možné formy investovania potenciálnych investorov, Národná banka Slovenska ako agent predaja štátnych dlhopisov hľadá ďalšie možnosti úspešného umiestnenia emisií štátnych dlhopisov na primárnom trhu. V spolupráci s MF SR - emitentom štátnych dlhopisov - pripravuje niekoľko nových foriem uvádzania štátnych dlhopisov na primárny trh, ktoré vychádzajú zo skúseností z predchádzajúcich emisií a z pripomienok obchodníkov na primárnom trhu týkajúcich sa možných spôsobov umiestnenia dlhopisov na primárnom trhu (formou bankového konzorcia, predajom cez prepážku), ako aj ochrany kurzu na sekundárnom trhu. Po zohľadnení podnetov týkajúcich sa emisií by sa štátne dlhopisy mohli stať pilierom kapitálového trhu Slovenskej republiky tak z hľadiska bezrizikovosti, ako aj z hľadiska likvidity trhu.

Tabuľka č. 4

Porovnanie výnosovosti niektorých druhov dlhopisov

Obdobie	Emitent a označenie dlhopisu	Nominálna hodnota v tis. Sk	Doba splatnosti v rokoch	Podoba dlhopisu	Ročný úrok v %	Daň z výnosu v %	Trh	Cena na trhu v %	Výnos do splatnosti v %	
									Brutto	Netto
4/93	MF - 004	5	4	Z	D + 12,5	15	S	108	18,86	16,03
	MF - 005	5	3	Z	D + 8,5	25	S	101	17,50	13,12
	VÚB - 1B	5	5	L	21,6	25	S	107	17,70	13,28
5-6/93 (do 14.6.)	MF - 004	5	4	Z	D + 12,5	15	S	112	17,34	14,74
	MF - 005	5	3	Z	D + 8,5	25	S	103	16,57	12,43
	VÚB - 1B	5	5	L	21,6	25	S	103	19,67	14,75
6/93 (po 14.6.)	MF - 004	5	4	Z	D + 12,5	0	S	120	14,44	14,44
	MF - 005	5	3	Z	D + 8,5	0	S	103	16,57	16,57
	MF - 006	5	3	Z	D + 5,5	0	S	102	13,61	13,61
	VÚB - 1B	5	5	L	21,6	15	S	103	20,18	17,15
9-10/93	MF - 004	5	4	Z	D + 12,5	0	B	120	13,94	13,94
	MF - 006	5	3	Z	D + 5,5	0	S	101	14,09	14,09
	VÚB - 1B	5	5	L	21,6	15	S	103	20,23	17,19
11-12/93	MF - 004	5	4	Z	D + 12,5	0	B	120	13,64	13,64
	MF - 006	5	3	Z	D + 5,5	0	S	100,4	14,80	14,80
	VÚB - 1B	5	5	L	21,6	15	S	100,8	20,95	17,81
	OZETA	5	2	L	21,0	15	P	100	21,00	17,85
	BENZINOL	10	4	L	D + 12,0	15	P	100	21,50	18,28

Podoba dlhopisu - Z - zaknihovaním
L - listinná
Trh - P - primárny
S - sekundárny predaj prostredníctvom obchodných bánk
B - BCPB

KVALITNÝ PROJEKT - SPOKOJNÝ KLIENT

Každá z bánk má svoje špecifiká v ponuke služieb, ktoré ju charakterizujú a pre ktoré si ju klient vyberie.

• Čím oslovuje svojich stálych i potenciálnych klientov ISTROBANKA, a. s. ?

Odpoveď na túto i ďalšie otázky prenecháme jej generálnemu riaditeľovi **Ing. Ivanovi Šramkovi.**

V apríli roku 1992 sa Slovenská poisťovňa, a. s., rozhodla založiť vlastnú banku. Ešte v tom istom roku, v júli, udelila vtedy Štátna banka československá univerzálnu bankovú licenciu ISTROBANKE, a. s. Za oficiálny vznik banky považujeme september 1992, kedy bola ISTROBANKA zapísaná do obchodného registra.

Činnosť sme začali v roku 1993. Sme akciovou spoločnosťou, ktorú ako 100 % zakladateľ so základným kapitálom 500 mil. Sk založila Slovenská poisťovňa, a. s. Postupne sa pridali ďalší akcionári. V priebehu roku 1993 vstúpilo kapitálovo do akciovej spoločnosti ISTROBANKA mesto Bratislava s 97 miliónovým vkladom a koncom roku 1993 tretia najväčšia rakúska banka Girocredit Bank Viedeň s 10 % vstupom, čiže 100 mil. Sk. Dnes má ISTROBANKA základné imanie 1 miliardu korún. Z toho 72 % patrí Slovenskej poisťovni, a. s., 18 % bratislavskému magistrátu a už spomínaných 10 % rakúskej Girocredit Bank.

Od začiatku budujeme ISTROBANKU ako univerzálnu banku. Je samozrejmé, že v súčasnej skladbe klientov prevládajú najmä podnikateľské subjekty, menej občania. Avšak všetky naše investičné kroky v technickom i programovom vybavení smerujú k tomu, aby sme uspokojili požiadavky klientov v každej oblasti.

• Platí to i pre oblasť úverov?

Rozhodujúcou oblasťou činnosti ISTROBANKY je práve poskytovanie úverov. Od začiatku sme ich poskytli v hodnote asi 2,6 mld. Sk. Klientami sú najmä veľké priemyselné podniky. Ak by som mal charakterizovať tieto úvery, tak asi 60 % z celkového počtu tvoria krátkodobé úvery. Nimi sa financujú napríklad prevádzkové potreby podnikov. Zvyšok tvoria strednodobé úvery, medzi ktorými sú aj úvery investičného charakteru. Úvery poskytujeme i malým a stredne veľkým začínajúcim podnikom, nediskriminujeme žiadnu skupinu klientov.

Banka je inštitúcia, ktorá vzbudzuje úctu a rešpekt. Nie je to len samotný svet peňazí, ktorý sa s ňou spája, ale nepochybne určitú atmosféru seriózności a vážnosti vyvolávajú neraz aj samotné budovy, v ktorých dnes banky sídlia. Mnohé z nich boli už v minulosti postavené ako peňažné domy a poskytovali služby svojim klientom. Pri pohľade na banku z druhej strany treba však povedať, a to máme na mysli komerčné banky, že sa živia rovnako ako každý iný podnikateľ. Ich úlohou je, aby peniaze nezaháľali, aby obiehali, ale v správnych rukách, aby sa použili na správne účely. Možno tiež povedať, že banky sú akýmisi cievami v mozgu, ktorým je centrálna banka.

Prvoradým kritériom je pre nás kvalita projektu a miera rizika s tým spojená. Ako som už spomenul, úverové portfólio banky je veľmi kvalitné.

• Úvery banka poskytuje na kvalitné a perspektívne projekty. Prečo potom zaznievajú hlasy z radov podnikateľov, že komerčné banky nemajú zdroje ?

Vo všeobecnosti je známe, že chýbajú kvalitné projekty. Kritériá na poskytovanie úverov sa výrazne sprísňujú a myslím si, že tu je vlastne kameň úrazu. Pretože banky sa začali chovať tak, ako sa majú, teda maximálne obozretne. Musia zvažovať každé riziko, ktoré je spojené s poskytnutím toho-ktorého úveru. To sa samozrejme nepáči najmä tým podnikateľom, ktorí v rokoch 1990 - 92 získali veľmi ľahko úvery, a snáď aj preto si myslia, že dnes, keď sú kritériá oveľa prísnejšie, banka, ktorá im úver neposkytne, jednoducho nemá zdroje.

Nemožno predsa očakávať, že banka poskytne automaticky úver na každý projekt, že je povinná. Banka musí predovšetkým zvažovať riziká, perspektívnosť projektu v súvislosti s návratnosťou úveru, správne ohodnotiť bonitu klienta. Samozrejme, popritom je nevyhnutná dôvera a správna pracovná atmosféra vo vzťahu banka - obchodný partner.

• Koncom ulynulého roka sa banka rozšírila o ďalšieho akcionára - rakúsku Girocredit Bank. Toto podielníctvo zahraničnej banky znamenalo i rozšírenie devízovej licencie ISTROBANKY...

Áno, zahraničný akcionár nám umožnil uskutočňovať devízové obchody aj mimo územia Slovenska, čiže v maximálnej miere môžme realizovať devízový zahraničný platobný styk. Nie je to však

iba dôsledok priameho vstupu zahraničnej banky, túto ambíciu sme mali už predtým. Je však pravdou, že vstup zahraničného partnera do ISTROBANKY vytvorí pre nás reálnejšie podmienky, základňu na širšie pole pôsobnosti.

• ISTROBANKA je univerzálna v poskytovaní služieb. Pripravujete pre klientelu niečo navyše?

To, čo je pre našu banku špecifické, jej určuje v značnej miere hlavný akcionár. Snažíme sa veľmi úzko kooperovať so Slovenskou poisťovňou, a. s. Klienti sa stretnú s rozšírenými službami ISTROBANKY v tom smere, že môžu získať určité vybrané poisťovacie služby - v ústredí i v pobočkách - pričom paleta poisťovacích služieb sa bude neustále rozširovať.

Poisťovňa spolu s našou bankou uvažuje v oblasti služieb o poskytovaní poisťovania vkladov, avšak zatiaľ nie je základný legislatívny rámec pre túto oblasť činnosti. Iste by v tomto smere banky privítali napr. fond poisťovania vkladov, ktorý by si založili banky samotné. Chcem ešte raz zdôrazniť, že ak bude existovať právna norma, ISTROBANKA je pripravená pohotovo reagovať aj na túto oblasť služieb, rovnako tiež na pripoistenie v prípade vyšších vkladov. Všetci vieme, že chýba napr. poistenie vkladov podnikateľských subjektov. Som presvedčený, že v spolupráci so Slovenskou poisťovňou, a. s., budeme schopní reagovať i na tieto požiadavky.

• Nemenej významným akcionárom banky je Magistrát hlavného mesta Bratislavy...

Súhlasím, je to náš aktívny akcionár. Spolupracujeme najmä pri financovaní mestských podnikov (zvlášť v oblasti komunálnych služieb), ktoré slúžia mestu. Nadviazali sme napríklad dobrú spoluprácu v oblasti financovania komplexnej bytovej výstavby. Sú to síce účelovo určené prostriedky, ale na projekty, ktoré sú pred dokončením. Podobnú činnosť vyvíjame aj v iných mestách Slovenska.

Tým, že máme akcionára rakúsku Girocredit Bank s veľkými skúsenosťami v tejto oblasti, vieme pohotovo realizovať požiadavky týkajúce sa komunálnych obligácií a hypotekárneho financovania. Na tieto produkty sme si vytvorili vlastnú metodiku, pričom komunálne obligácie ponúkame aj ďalším mestám. Nedávno sme ukončili napríklad emisiu komunálnych obligácií pre Detvu a rozpracované máme viaceré projekty i v oblasti investičnej výstavby.

• ISTROBANKA v tomto roku otvorila novú pobočku na Laurinskej ulici v Bratislave, popri už jestvujúcej na Páričkovej ulici. V ktorých ďalších mestách poskytujete služby ?

Na východnom Slovensku máme činné dve pobočky - v Prešove a Poprade. Vrcholia práce na otvorení pobočky v Košiciach. V stredoslovenskom regióne aktívne pracujú pobočky ISTROBANKY v Banskej Bystrici, pripravuje sa vo Zvolene a v západoslovenskom regióne okrem Bratislavy máme pobočky v Leviciach, Nitre, veľmi aktívne sa pripravuje otvorenie pobočky v Trenčíne, Trnave a Považskej Bystrici. Banka má v súčasnosti asi 350 pracovníkov vrátane pobočiek.

• Krédom každej banky je maximálne uspokojiť klienta. Aké však vytvárate podmienky pre vlastných pracovníkov?

Na ústredí banky pracujeme v podmienkach rekonštrukcie ďalších podlaží. Verím však, že sa nám čoskoro, asi za rok, podarí tieto práce ukončiť a vytvoriť z ISTROBANKY dôstojný bankový dom so všetkými službami pre klienta, kde nás i našich obchodných partnerov nebudú rušiť sprievodné stavbárske práce.

V banke sme vsadili na mladých ľudí. Väčšina z nich keď prišla pracovať k nám, mala už určité skúsenosti z bankovej činnosti. Takýchto pracovníkov si vážime, je to napríklad oblasť likvidatúry alebo hotovostných operácií.

Záber z likvidatúry ISTROBANKY, a. s., na Laurinskej ulici v Bratislave.

Sú však činnosti, kde nevyžadujeme bezpodmienečne bankovú prax, napríklad v oblasti aktívnych obchodov. Tu kladieme dôraz na vlastnú výchovu. Myslím si, že banka si vybudovala racionálny systém a vlastnú metodiku na tento druh produktov. Poskytujeme našim pracovníkom dostatok možností, aby sa vo svojej práci zdokonaľovali a učili.

• Neuvažuje ISTROBANKA so zriadením svojej reprezentácie v zahraničí?

Myslíme si, že je priskoro uvažovať týmto smerom. Máme dohodu s naším zahraničným partnerom, že nám je vždy k dispozícii svojimi odbornými radami a zahraničnou sieťou. Pokiaľ by sme však mali veľký záujem o konkrétny projekt v zahraničí, sme schopní priestorovo i personálne, ako aj technicky využiť naše možnosti.

• Ako predstaviteľ komerčnej banky, ktorá sa za pomerne krátky čas dokázala zaradiť do našej bankovej štruktúry, máte nepochybne svoj pohľad i na činnosť Národnej banky Slovenska, a to nielen v oblasti jej vzťahu ku komerčným bankám...

Pre mňa je to napr. akýsi zvláštny jav, keď sa s istou filozofiou a prioritami vytvorí štátny rozpočet a keď sa potom dôsledky tejto filozofie premietnu do menovej politiky NBS, tak práve tvorcovia tejto filozofie Národnú banku Slovenska kritizujú. Snáď je to aj otázka ujasnenia si kompetencií. Podľa môjho názoru je to prejav slabej profesionality, keď niekto deklaruje infláciu na 12 - 15 % a potom „kričí" na NBS, že robí reštriktívnu politiku. Zdá sa, najmä zo záveru roka 1993, že nie je ideálna spolupráca medzi FNM, MF SR a NBS. S tým súvisí i nezávislosť Národnej banky Slovenska, ktorá je potrebná.

Treba však povedať, že komerčné banky neočakávali také reštriktívne opatrenia zo strany NBS, ktoré boli začiatkom tohto roka. Mali sme pripravené produkty, analytickú štruktúru, snažili sme sa nasmerovať peniaze tým správnym spôsobom, a potom nastala ťažká reštrikcia. Zanikli swapové operácie a pod. Bol to ostrý zásah. Aj napriek tomu si ale myslím, že práve v dôsledku už spomínanej nie celkom dobrej koordinácie medzi MF SR a NBS. Isteže, komerčné banky by chceli pomerne ľahko a lacno refinancovať. Treba však chápať makroekonomický prístup Národnej banky Slovenska a tie priority, ktoré realizuje v záujme stability meny.

Zhovárala sa: Mgr. Soňa BABINCOVÁ

VZNIKNE SLOVENSKÉ MANAŽÉRSKE CENTRUM

• Uskutočnenie novej iniciatívy v súvislosti so založením Slovenského manažérskeho centra vyplynulo o. i. aj z plánu hlavných úloh vlády SR na II. polrok 1993. Môžete nás bližšie oboznámiť s týmto zámerom ?

Najprv niekoľko slov k zásadnej stratégii. Svojím zámerom predstavuje realizáciu opatrenia vyplývajúceho z prístupu štátu k manažmentu štátnych podnikov a akciových spoločností s majoritnou majetkovou účasťou štátu, s cieľom dosiahnuť vysokú kvalitu práce riadiacich pracovníkov na rozhodujúcich úrovniach riadenia hospodárstva SR. Naplnením cieľa je formovať vedúcich riadiacich pracovníkov, schopných dynamizovať hospodársky rozvoj Slovenska.

V odpovedi na túto otázku by som ešte rád spomenul, že MH SR nie je jediným spracovateľom zámeru zriadiť slovenské manažérske centrum. Základný materiál, ešte stále vo forme predkladaného návrhu, ktorý je však veľmi blízko realizácii, bol spracovaný a predtým viackrát dopĺňaný a konzultovaný v spolupráci s odborníkmi a manažmentom popredných vzdelávacích inštitúcií v SR i v zahraničí. Na jeho príprave sa podieľali najúspešnejší manažéri slovenských podnikov. Osobitne prešiel pripomienkovaním a konzultáciami s Ministerstvom školstva a vedy SR, Zväzom priemyslu SR a Ekonomickou univerzitou v Bratislave.

Všetky odborné pripomienky konzultantov a inštitúcií sme v pripravovanom projekte zohľadnili.

• Na Slovensku sa v súčasnosti zaoberá rôznymi formami rekvalifikácie, doškoľovania a v tejto súvislosti aj prípravou manažmentu asi 140 rôznych tuzemských, ako aj zahraničných organizácií. Žiadalo by sa prinajmenšom ich činnosť koordinovať.

Súhlasím a platí to najmä v príprave manažmentu. Bez vzájomnej koordinácie činností, bez záruky ich kvality a systémového prístupu to jednoducho nepôjde.

Už v čase konštituovania Ministerstva hospodárstva SR boli v tomto rezorte snahy vytvoriť priamo v rámci jeho organizačnej štruktúry nezávislú samostatnú inštitúciu, ktorá by sa zaoberala výchovou slovenského manažmentu a jeho pôsobením v priebehu uskutočňovania ekonomickej transformácie a neskôr v jeho pôsobení v trhových podmienkach. Po viacnásobných iniciatívach sa zriadenie takejto organizácie spriechodnilo a ministerstvo podporuje myšlienku založiť Slovenské manažérske centrum. O tomto projekte sme sa porozprávali s Ing. Milošom Lelovským, riaditeľom hospodárskej stratégie a ekonomickej politiky Ministerstva hospodárstva SR.

Ministerstvo hospodárstva SR navrhuje spôsob riešenia tejto situácie prostredníctvom založenia vzdelávacej inštitúcie, ktorá po vecnej i obsahovej stránke zabezpečí prípravu kvalitných manažérskych pracovníkov na špičkovej medzinárodnej úrovni. Možno očakávať, že vytvorené manažérske centrum bude skúmať aj kvalifikovanosť a oprávnenosť spomenutých inštitúcií na výkon svojho poslania v tejto oblasti. Práve tak bude pravdepodobne udeľovať a či skôr spracovávať posudky a oprávnenia na túto činnosť novovzniknutých, ako aj pôvodných inštitúcií. Práve tak mieni spomenuté centrum spolupracovať a uskutočňovať mnohé vzdelávacie projekty s renomovanými odborníkmi.

Pokiaľ pôjde o spoluprácu so zahraničím, jej predpokladom je integrovanie zriaďovaného Slovenského manažérskeho centra s medzinárodnými vzdelávacími a obchodnými vzťahmi. V tomto smere očakávame spoluprácu od spoločnosti Deutsche Private Finanz- und Wirtschaftakademie Mnichov (DFPA), ktorá bude pravdepodobne spoluzakladateľom nášho manažérskeho centra. Vstúpi k nám však aj so svojimi významnými medzinárodnými partnermi, akými sú IBM, ÖMV, General Motors, Deutsche Bundesbank, BMW, Hoechst, Clemson University, Institute International Business Studies - IIBS, Daimler Bens-Mercedes a iné.

Prostredníctvom zahraničného spoluzakladateľa (DFPA), získa Slovenské manažérske centrum garanciu American Ansebly of Collegiate Schools of Business (AACSB) na poskytovanie medzinárodne platného univerzitného titulu master degree (MBA, MPA).

• Preberanie cudzích poznatkov a vzorov z manažmentu má však svoje hranice. Keď nie sú kompatibilné s domácimi podmienkami, neraz zostávajú len zaujímavou informáciou a nevstupujú do domáceho prostredia.

Áno, preto pri aplikácii manažmentu v podnikoch treba zohľadňovať naše ekonomické i kultúrne podmienky. Problematikou zosúladenia záujmov podniku v nadväznosti na získanie teoretických skúseností v manažmente vo vyspelých západných krajinách, sa preto musí zaoberať práve zriaďované Slovenské manažérske centrum. Bude organizovať krátkodobé vzdelávacie kurzy, napríklad pre vrcholový manažment. V nich sa bude hovoriť práve o najvhodnejšom uplatnení získaných poznatkov v domácich podmienkach. Skúsení manažéri naisto dokážu vhodne uplatniť nové poznatky vo svojich vlastných výrobných podmienkach, vo svojej podnikovej mikroklíme. Napokon, najmenej stále sú metódy manažmentu. Tie sa z hľadiska vývinu hospodárstva, sociálnej podnikovej klímy, flexibilne rozvíjajú a uplatňujú vo všetkých vyspelých krajinách sveta. Dôležité je, aby špičkový manažér neustále sledoval

vývinové trendy a nové diania riadiacich metód, čiže oboznamoval sa s najmodernejšou literatúrou svetového manažmentu.

• Nie je tu teda len predstava, ale už aj spracovaná koncepcia inštitúcie, ktorá bude mať na starosti vzdelávanie manažmentu podnikov a organizácií. Ako by ste charakterizovali poslanie a úlohy Slovenského manažérskeho centra?

Úlohy a poslanie tohto inštitútu sú presne určené. Neznamená to, že sú nemenné a že ich nebude potrebné dopĺňať, prípadne, neskôr i v určitom zmysle reprofilovať.

Slovenské manažérske centrum (ďalej len SMC) si bude musieť vytvoriť pre svoju prácu také podmienky, aby si dokázalo zabezpečiť, a to na porovnateľnej úrovni s najvyspelejšími západnými štátmi, systematickú prípravu manažérov najmä pre vrcholovú a strednú úroveň riadenia, čiže predovšetkým pre sféru štátnej správy a podnikateľskú.

Zlepšenie úrovne činnosti slovenského manažmentu je pre ďalší vývin slovenskej ekonomiky nevyhnutnosťou a v tejto súvislosti aj pre spoluprácu so zahraničím. Občas sa stretneme s pripomienkami západných manažérov na istú nevyspelosť, menšie partnerstvo našich manažérov pri náročných hospodárskych a obchodných rokovaniach, ale aj pri príprave zakladania spoločných podnikov v rámci joint-venture. Už pri podpisovaní rôznych medzivládnych zmlúv o hospodárskej a obchodnej spolupráci, ako aj spolupráci dvoch i viacerých podnikov, si kladú ako jednu zo zásadných podmienok - najmä naši západní partneri - poskytnutie záruky na kvalitný manažment. Ak im túto požiadavku nemôžeme splniť hneď, v podpísanej dohode sa zaznamená ako podmienka buď prebratie know-how manažmentu západnej firmy, alebo, a to prinajmenšom, stáž nášho manažmentu v zahraničí. Vždy sa však požaduje, i keď vo vzdialenejšej perspektíve, ďalšie vzdelávanie nášho manažmentu a preverenie jeho kvalít náročnými psycho-top-testami.

• Charakterizovali ste základné poslanie inštitúcie, lenže, ak ho má splniť, to si vyžiada spustiť mechanizmus neodmysliteľných aktivít.

Pamätali sme i na túto skutočnosť už v koncipovaní samotného návrhu na zriadenie SMC. Svojim spôsobom všetky ďalšie činnosti a aktivity Slovenského manažérskeho centra budú mať poporný charakter, čo však neznamená, že ich možno obísť, vynechať. Budú mať svoje pevné miesto a začlenenie v celkovej obsahovej, koncepčnej štruktúre vzdelávacieho pracoviska manažmentu s celoslovenskou pôsobnosťou. Medzi tieto neodmysliteľné činnosti bude patriť napríklad metodická činnosť v tvorbe a získavaní kvalitných vzdelávacích programov. Jej súčasťou bude aj prispôsobovanie zahraničných metodík domácim požiadavkám a podmienkam.

Pravdaže, ak má SMC splniť v budúcnosti svoje poslanie, bude musieť poznať predstavy, požiadavky, ako aj konkrétne podmienky podnikov, obchodných spoločností a organizácií. Práve preto bude disponovať dobre zariadeným monitorovacím pracoviskom, ktoré bude predovšetkým sústreďovať a evidovať požiadavky a potreby vzdelávania manažérov.

Najskôr však bude treba vytvoriť si istú personálnu základňu, vybudovať, neustále dotvárať a dopĺňať sieť vysokokvalifikovaných odborných lektorov. Aj takých, ktorí budú pôsobiť trvalo v regiónoch, prípadne vo veľkých podnikoch a obchodných spoločnostiach. SMC nebude teda vzdelávať iba manažérov a pripravovať ich na riadiacu prax, ale zároveň, a to bude jeho rovnocenná úloha, organizovať prípravu lektorov, najskôr ich doškolovaním, stážami, rôznymi externými formami postupného a sústavného dopĺňovania si vedomostí.

Nesporne pomôžu aj stáže v renomovaných vzdelávacích inštitútoch a inštitúciách manažmentu v zahraničí. V tejto súvislosti bude potrebné aktivizovať tiež renomovaných odborníkov na tvorbu potrebnej študijnej literatúry a učebných materiálov, rôznych audio-video pomôcok, testov a pracovných úloh pre samoštúdium. Práve samovzdelávanie by sa malo stať fažiskovou prípravou zdokonaľovania sa top-manažmentov v náročnej riadiacej práci, ktorá je zároveň remeslom i umením, ktorému výstižne vravievame umenie riadiť.

Profesionalita manažérskej prípravy na vytvorenie slovenského top-manažmentu sa musí zabezpečovať priebežne vysokou kvalitou vzdelávacích projektov, didaktiky, metodík a lektorských vstupov. Tie budú musieť byť odvodené od praktických skúseností a know-how zahraničného garanta, ktorý je známy a ktorým je pre nás Deutsche Private Finanz- und Wirtschaftakademie v Mnichove. Ich vzdelávací systém mienime prevziať a prispôsobiť našim podmienkam. Veľké korektúry to nebudú, veď ak mienime spolupracovať so západom, mnohé organizačné a legislatívne rámce musíme prispôsobiť podmienkam predovšetkým vyspelých krajín Európskeho spoločenstva.

• Pán riaditeľ, odbornú verejnosť budú iste zaujímať tiež otázky materiálno-technického zabezpečenia...

Slovenské manažérske centrum bude akciovou spoločnosťou s dvoma hlavnými akcionármi:

1. štátom, ktorý zastupuje Ministerstvo hospodárstva SR v spolupráci s ostatnými organizáciami štátnej správy,
2. a organizáciou odborného garanta SMC - pričom bude dodržaná majoritná majetková účasť štátu.

Samotný začiatok činnosti SMC predpokladá vybrať päť-šesť vhodných odborníkov na prípravné práce. Podľa navrhovaného projektového zámeru, neskôr sa má SMC dotvoriť na vzdelávaciu inštitúciu medzinárodnej úrovne s komplexnou funkčnosťou a službami pre plynulý vzdelávací proces v manažmente, ktorý bude vychádzať z potrieb a praxe, z požiadaviek a nárokov na riadenie slovenskej ekonomiky v makro- i mikrosfére.

Je pochopiteľné, že v súčasnosti si náš štát nemôže dovoliť vynaložiť väčšie finančné prostriedky ani na založenie tak potrebnej inštitúcie, ako je Slovenské manažérske centrum. Podotýkam, že na jeho vzniku sa intenzívne pracuje už dva-tri roky, avšak práve pre nedostatok zdrojov na jeho finančné krytie bola realizácia zámeru vždy odložená. Aj v tomto prípade platí, že zlé je aj na niečo dobré. Predĺženie realizácie zámeru umožnilo dôkladnejšiu prípravu, tiež zaobstarať si vhodného zahraničného garanta. Zároveň sa dôkladne preskúmali potreby a možnosti podnikov vrátane zohľadnenia potrieb trhu.

Ak by sme mali spomenúť konkrétne čísla, tak predpokladaná suma, podľa predloženého projektu, ktorou by mal štát okrem iného vyjadriť tiež svoj záujem o vysoku úroveň profesionálnej prípravy manažmentu v SR, predstavuje v prvom roku približne 2,5 mil. Sk. V štartovacom roku 1994 pohltia očakávané zriaďovacie a iné náklady asi polovicu z uvedenej sumy. Pôjde najmä o krytie nákladov na prenájom priestorov pre pracoviská SMC, úhradu miezd výkonných pracovníkov a časť ich sociálneho zabezpečenia. Prevažnú časť pohltia náklady na základné technické vybavenie, bežné prevádzkové náklady a časť prostriedkov bude treba vyčleniť aj na dôslednú propagáciu.

Pripravil: Jaroslav Bartl
Ministerstvo hospodárstva SR

300. Výročie Vzniku Bank of England

Ako každý tristoročný jubilant, zažila aj Bank of England obdobia vzostupu aj úpadku.

Revolúcia v roku 1688 priniesla Anglicku politickú stabilitu, prosperitu a rozkvet obchodu. Naproti tomu verejné financie upadli do zlého stavu. Na mobilizáciu národných zdrojov bolo predložených viacero spôsobov riešenia. Nakoniec zvítazil návrh Škóta Williama Patersona predpokladajúci pôžičku vláde vo výške 1 200 000 Lst. s tým, že veritelia budú inkorporovaní a evidovaní v registri ako „Guvernér a spoločnosť Bank of England". Peniaze na pôžičku sa získali v priebehu niekoľkých týždňov. 27. júla 1694 bola Bank of England oficiálne ustanovená do úlohy vládneho bankára a správcu dlhu.

Prvým guvernérom banky sa stal pán John Houblon, prominentný obchodník a vnuk francúzkeho hugenota, ktorý našiel útočište v Anglicku. Prvé roky banky boli poznamenané rastom vládnych požiadaviek na finančné zdroje spolu s tlakom na razenie nových mincí. Banka sa čoskoro angažovala v komerčnom bankovníctve, akceptovala depozity, diskontovala zmenky. Preukázateľným dokladom k depozitom v banke sa stali bankovky znejúce spočiatku na výšku jednotlivých depozitov. Neskôr sa prešlo na zaokrúhlené sumy. Bankovky od Bank of England sa stali široko akceptované, a o serióznosti prísľubu zaplatiť nikto nepochyboval.

Merané štandardom niektorých britských inštitúcií, nepatrí Bank of England medzi tie najstaršie. Z pohľadu centrálnych bánk však ide o druhú najstaršiu centrálnu banku, hneď po Sweden Rijsbank. Nie je preto zvláštnosťou, že jej tristoročnica púta pozornosť celého sveta.

Štátny dlh v priebehu osemnásteho storočia nepretržite rástol, z 12 mil. v roku 1700 na 850 mil. koncom Napoleonských vojen. Tento tlak na národné financie spôsobil drastický úbytok zlatých rezerv v banke, a preto sa roku 1797 zastavilo preplácanie bankoviek zlatom. Reštrikcia trvala až do roku 1821. V tomto čase vydala banka po prvýkrát bankovky v nominálnej hodnote 1 a 2 Lst. ako náhradu za nedostatkové mince. Toto opatrenie sa odrazilo v raste cien a zároveň povzbudilo falšovateľov bankoviek k zvýšenej aktivite.

V roku 1827 otvorila Bank of England svoje pobočky v ďalších provinčných mestách. Banková charta z roku 1844 priznala Bank of England monopol na vydávanie bankoviek v Anglicku a Wallese. Na ochranu pred infláciou obsahovala charta ustanovenie zakazujúce emitovať nové bankovky, pokiaľ nie sú kryté rastom bankových zlatých rezerv.

V 19. storočí si banka posilnila postavenie centrálnej banky ako správcu zlatých rezerv a dodávateľa likvidity poslednej inštancie na úkor svojich komerčných obchodov.

V 1931 roku bol s konečnou platnosťou zrušený zlatý štandard. Zlato a devízové rezervy boli premiestnené na misterstvo financií, aj keď ostali v správe Bank of England.

V rokoch 1925-1939 sa uskutočnila zásadná prestavba bankovej budovy. V priebehu druhej svetovej vojny bola zavedená devízová kontrola, ktorá pretrvala až do roku 1979.

V roku 1946 bola banka zoštátnená. V prípade potreby je vláda oprávnená vydávať banke nariadenia. Treba však povedať, že doteraz tak neurobila.

Charakter doby sa najzreteľnejšie podpísal na najdôležitejšom produkte anglickej centrálnej banky - na peniazoch. Za sledované obdobie sa cenová hladina zvýšila viac než 65-krát. Najvýraznejší pokles hodnoty britskej libry bol zaznamenaný v uplynulých päťdesiatich rokoch. Veľká Británia nezažila traumu z hyperinflácie, a preto jej obyvatelia nezdieľajú nemecké nepriateľstvo k inflácii. Britská skúsenosť s infláciou má viac korozívny charakter, keďže verne odrážala hospodárske cykly prosperity a stagnácie. Zvýšený dôraz kladený v poslednom čase v Bank of England na udržanie hospodárskej stability a nízku infláciu preto nie je náhodný.

Banka začínala s 19 pracovníkmi, v roku 1977 dosiahol personál banky počtom 7900 zamestnancov maximum. Potom čo vláda M. Thatcherovej zrušila devízovú kontrolu, banka zrušila veľký odbor. Počet zamestnancov sa znížil na 4300 vrátane 900 tlačiarenských pracovníkov. Merané štandardom iných centrálnych bánk ide o malý počet. Deutsche Bundesbank eviduje 17 600 zamestnancov a Banque de France 17 000.

Debata o nezávislosti Bank of England upriamila pozornosť na otázky spojené s predmetom jej činnosti a stavom organizačnej štruktúry. Hoci sa tieto dve témy podmieňujú, presná definícia predmetu jej činnosti je len ťažko možná, pretože banka plní množstvo rôznorodých úloh. Je bankárom vlády (a iných zákazníkov), radí vláde v menovej politike a sama túto politiku vykonáva. Spravuje devízové rezervy, štátny dlh, tlačí takmer všetky bankovky (V Debdene v Essexe sa ročne vytlačí a znehodnotí približne 1400 mil. kusov bankoviek), vykonáva dohľad nad bankami.

Na čele banky je direktórium (Court of Directors), ktorého členovia sú menovaní Britskou Korunou na návrh predsedu vlády. Direktórium pozostáva z guvernéra, viceguvernéra (obaja na päť rokov) a 16 riaditeľov (každý na štyri roky). Z Bank of England sú maximálne štyria riaditelia, ostatní sú z komerčných bánk, priemyselných podnikov a odborov. Súčasný guvernér Eddie George je 118. guvernérom od roku 1694.

V čase vzniku zamestnávala banka dvoch vrchných riaditeľov (senior officer), a to hlavného pokladníka, zodpovedného za bankovníctvo a emisiu bankoviek, a hlavného účtovníka zaoberajúceho sa akciovým registrom. Obe funkcie sú dodnes zachované.

Relizáciu bankovej politiky zabezpečujú jednotlivé odbory pod vedením svojich riaditeľov. Odbor bankového dohľadu zamestnáva 260 pracovníkov a stále sa zväčšuje. Odbor trhu a ekonomiky realizuje hospodársku a menovú politiku banky s počtom 160 zamestnancov. Zahraničný odbor zodpovedá za vzťahy k EU, MMF, SB, BIS, ako aj k jednotlivým krajinám.

Rozhodnutia v oblasti menovej politiky sa prijímajú v Committee of Treasury, v jednom z ôsmich výborov direktória. V rozhodovacom procese je pre výbor smerodajná menová politika ministerstva financií. Možnosti ovplyvňovania menovej politiky nie sú detailne stanovené. Zákon o centrálnej banke umožňuje Bank of England z poverenia ministerstva financií prijať záväzné nariadenia pre komerčné banky, ale doteraz Bank of England tento prostriedok nepoužila. Jej politika spočíva na odporúčaniach a dohodách s komerčnými bankami, ktoré sa nimi riadia.

Od uskutočnenia reformy úverovania v roku 1971 zameriava Bank of England svoju politiku viac na peňažnú masu (naposledy MO). Od roku 1976 sa zverejňuje aj limit jej rastu. Odkedy sa Bank of England zriekla úverových limitov (v roku 1971), stojí v popredí úroková politika. Dôležitým nástrojom sú pritom operácie na voľnom trhu, na trhu krátkodobých cenných papierov a obchody so štátnymi dlhopismi.

Diskontná politika stratila svoj význam v roku 1971, keď clearingové banky prestali uplatňovať úrokový kartel a centrálna banka po prvýkrát nahradila diskont minimálnou úrokovou sadzbou. Od roku 1981 sa viac neurčujú žiadne oficiálne úrokové sadzby. Veľkú úlohu majú neoficiálne odporúčania všeobecného charakteru zacielené na konkrétneho adresáta (qualitative guidance).

Bank of England dlho vykonávala z poverenia štátu odborný dozor nad bankami, avšak veľmi liberálnym a flexibilným spôsobom bez zákonného podkladu. Následkom bankovej krízy (secondary banking crisis) sa v sedemdesiatych rokoch bankový dohľad zostril a v roku 1979 bol legislatívne upravený zákonom (Banking Act), ktorý bol novelizovaný v roku 1987. V súčasnosti je vo Veľkej Británii autorizovaných 500 bánk.

Licenciu (autorizáciu) si musí zabezpečiť každá inštitúcia, ktorá prijíma vklady od obyvateľstva. Uvádzať názov „banka" však môžu tieto inštitúcie až od určitej veľkosti. Pre priebežný dohľad sú zabezpečené jednotlivé ohlasovacie povinnosti, ako aj udržiavanie pravidelného kontaktu s auditormi. Zákon z roku 1979 po prvýkrát vo Veľkej Británii zaviedol systém poistenia depozít, zabezpečujúci každého vkladateľa do výšky 20 000 Lst. pre prípad, že banka, v ktorej má uložené peniaze, pôjde do konkurzu.

Bank of England sa zúčastňuje na regulácii kapitálového trhu vo Veľkej Británii. V mene vlády určuje minimálnu cenu štátnych dlhopisov, za ktorú ich je ochotná nakúpiť. Na kolísanie dopytu na trhu so štátnymi dlhopismi reaguje ich dodatočným nákupom, resp. predajom. Novým nástrojom banky na tomto trhu sú tzv. reverzné aukcie, na ktorých môže vláda štátne dlhopisy výhodne spätne odkúpiť a použiť tak prebytok štátneho rozpočtu na odbúranie štátneho dlhu. Firmy, ktoré obchodujú so štátnymi dlhopismi, musia byť členmi burzy cenných papierov ISE (International Stock Exchange) a riadiť sa jej predpismi. Bank of England dohliada na ich finančnú pozíciu.

Anglická centrálna banka je ovplyvnená svojím postavením a polohou. Londýn je svetovým finančným centrom a žiadna iná centrálna banka neplní toľko úloh ako Bank of England. Aktivizuje sa v rôznych oblastiach hospodárskeho života. V tridsiatych rokoch jej guvernér Montagu Norman pomáhal zriadiť Banku pre medzinárodné zúčtovanie BIS (Bank for International Settlements) a zároveň silne ovplyvňoval spôsob reštrukturalizácie britského priemyslu. Minulý rok Bank of England asistovala pri vzniku elektronického systému vysporiadania kapitálových obchodov CREST, potom čo zlyhal burzou navrhovaný TAURUS a o pomoc požiadali Bank of England.

V súčastnosti sa uvažuje o novej organizačnej štruktúre, ktorá má zabezpečiť zvýšenie účelnosti a efektívnosti vykonávanej práce. Ak je testom administratívnej organizácie schopnosť reformovať samu seba vzhľadom na meniace sa vonkajšie prostredie, potom 300-ročná Bank of England je predurčená túto skúšku úspešne zložiť.

Podľa zahraničných zdrojov
spracoval Róbert Martinko

ZÁRUČNÉ INŠTITÚCIE PODPORUJÚ PODNIKATEĽOV

Ing. Vlasta Išová
Slovenská záručná banka, š. p. ú.

Viedeň bola hostiteľom účastníkov medzinárodnej konferencie, ktorá sa zaoberala otázkami podpory malého a stredného podnikania v krajinách strednej a východnej Európy.

Organizátorom podujatia boli Bürges Förderungsbank so sídlom vo Viedni a Európska komisia programu PHARE.

Na konferencii sa zúčastnili zástupcovia záručných inštitúcií z Maďarska, Českej republiky, Slovinska a Rumunska. Slovenskú republiku reprezentovala Slovenská záručná banka, š. p. ú. Predstavitelia jednotlivých záručných inštitúcií vyzdvihovali význam podpory malého a stedného podnikania v uvedenom regióne. Predstavili nielen svoje podporné programy a mechanizmy, ale charakterizovali aj všeobecné problémy súvisiace s financovaním malého a stredného podnikania.

Účastníci konferencie nastolili v plodnej diskusii mnohé okruhy problémov. Významnú skupinu najviac diskutovaných tvorila spolupráca komerčných bánk a záručných inštitúcií v hodnotení podnikateľského zámeru, posudzovaní bonity klienta, dodatočných zmenách v úverovej zmluve, spravovaní istôt a nástupe škodového prípadu. Zástupcovia zúčastnených krajín sa zhodli v tom, že posudzovanie podnikateľského zámeru a bonity klienta sa uskutočňuje na dvoch úrovniach: v komerčnej banke a v záručnej inštitúcii. Napríklad percento zamietnutých žiadostí o podporu zo strany záručných inštitúcií sa pohybuje od 30 do 50 %. Uvedené percento súvisí s úrovňou ekonomického myslenia podnikateľskej verejnosti a náročnosťou kritérií, ktoré si jednotlivé záručné inštitúcie stanovili pri posudzovaní žiadostí.

Pracovný program konferencie napĺňala najmä druhá skupina problémov: mechanizmy preberania záruky a spôsob realizácie záruky.

Väčšina záručných inštitúcií má spôsob realizácie záruky veľmi podobný Slovenskej záručnej banke (SZB). Výnimku predstavujú Českomoravská záručná a rozvojová banka a Maďarská úverovo - záručná akciová spoločnosť, ktoré pracujú viac na komerčnej báze.

Tretím, veľmi závažným diskutovaným problémom boli istoty - a to v akom rozsahu si ich banky berú okrem bankovej záruky do ručenia na zabezpečenie úveru. Rovnako stanovenie hornej hranice úrokovej sadzby v prípade ručenia úveru záručnou inštitúciou bolo často diskutovanou témou.

Všetky novovzniknuté záručné inštitúcie v krajinách bývalého východného bloku záruky za úroky (aj vzhľadom na infláciu) nepreberajú. Na druhej strane - ani komerčné banky nemajú stanovenú nižšiu úrokovú sadzbu pre prípad, že záručná inštitúcia preberá záruku za úver.

Na rozdiel od toho, rakúske záručné inštitúcie, pôsobiace už v rozvinutej trhovej ekonomike preberajú záruku aj za základné úroky, ktoré sú však pevne stanovené tesne nad výškou diskontnej sadzby. Záruka za istinu sa pohybuje rovnako ako v prípade Slovenskej záručnej banky v rozmedzí 70 až 85 %.

Spoločným úsilím všetkých novovzniknutých záručných inštitúcií je dostať sa do povedomia podnikateľskej verejnosti. Podnikatelia totiž neraz nedostanú úver len preto, že nevedia o možnosti získať záruku, napr. od SZB.

Je v záujme rozvoja národných ekonomík jednotlivých krajín, aby neprehliadali nádejné podnikateľské zámery, zabezpečované schopným manažmentom, avšak s nedostatočným vlastným kapitálom. Nepriviesť tieto projekty na svet znamená nevytvárať nové pracovné miesta, nerozširovať trh, nepodporiť export atď.

Treba však hľadať v prípade ručenia záručnou inštitúciou hranicu medzi projektmi, ktoré sú perspektívne, spĺňajú predpoklady na prežitie v stále náročnejších trhových podmienkach a tými, ktoré tieto podmienky nespĺňajú už od začiatku.

Rozvoju súkromného podnikania neprospeje, ak budú naďalej vznikať spoločnosti s ručením obmedzeným so základným kapitálom vo výške povinného minima, ktoré budú čerpať bankové úvery rádovo stonásobné.

Pripomíname, že väčšina záručných inštitúcií poskytuje okrem záruk aj nenávratné príspevky na úroky v rámci vyhlásených vládnych programov.

Súkromný sektor charakterizuje neustály vznik a zánik firiem. Ich podpora je permanentný proces v každej ekonomike. Bez existencie záručných inštitúcií by množstvo prosperujúcich podnikateľov nemohlo realizovať svoje podnikateľské zámery.

Ďalšou hodnotnou informáciou bol aj príspevok prezidenta Európskeho zväzu pre záručné banky Pabla Pomba, ktorý charakterizoval aktivity uvedeného zväzu. Členmi Európskeho zväzu pre záručné banky sú zatiaľ: Nemecko, Belgicko, Španielsko, Francúzsko a Taliansko.

Všetky krajiny napriek určitým rozdielom pri poskytovaní záruk medzi sebou intenzívne spolupracujú. Pán Pombo nezabudol poznamenať, že dvere do Európskeho zväzu sú otvorené aj pre záručné inštitúcie iných krajín.

Všetci účastníci konferencie sa zhodli v tom, že podujatie bolo pre vzájomnú výmenu informácií a skúseností veľmi užitočné. Problémy, ktoré súvisia so zavádzaním trhového hospodárstva sú napriek určitým špecifikám jednotlivých ekonomík veľmi podobné a pri podporovaní vzniku súkromného sektora majú záručné inštitúcie nezastupiteľnú úlohu.

BANKOVNÍCTVO
VI. časť

LIKVIDITA KOMERČNÝCH BÁNK

Doc. Ing. Jozef Makúch, CSc.

Zabezpečenie dostatočnej likvidity patrí k základným podmienkam podnikania komerčných bánk. Likvidita je definovaná ako schopnosť banky uhrádzať svoje záväzky voči klientele, ktorú predstavujú hlavne veritelia. Túto schopnosť si banka udržiava tým, že :

- udržiava časť aktív vo forme hotových peňazí a na ich roveň postavených prostriedkov (napr. zmenky a šeky v lehote splatnosti) - likvidita prvého stupňa,
- drží v zásobe cenné papiere rýchlo premeniteľné na hotové peniaze - likvidita druhého stupňa.

TEÓRIE LIKVIDITY

Vývoj ekonomického poznania sa prejavil aj vo vývoji teoretických prístupov k otázkam likvidity. Za najvýznamnejšie možno pokladať tieto prístupy:

Zlaté bankové pravidlo. Táto teória bola vytvorená v polovici 19. storočia. Jej podstata je v časovom zosúladení štruktúry aktív a pasív banky. Išlo o statický prístup k problému likvidity. Pre dynamicky sa rozvíjajúcu bankovú prax sa ukázal tento prístup neakceptovateľný.

Teória obchodných úverov. Podľa tejto teórie je banka likvidná vtedy, keď umiestňuje aktíva len do krátkodobých úverov. Bankovými úvermi je možné financovať iba tovarové zásoby a dopĺňanie obratového kapitálu. Banky by teda nemali poskytovať úvery na kúpu cenných papierov, nehnuteľností a na iné dlhodobé potreby.

Táto teória bola použitá pri tvorbe viacerých bankových zákonov počas takmer dvestoročného obdobia. Koncom 30. rokov nášho storočia však tento systém regulácie komerčného bankovníctva nevyhovoval potrebám ekonomického rozvoja. Teória neumožňovala využiť efekt stability vývoja vkladov, ktorý dovoľuje použiť vklady aj na financovanie dlhodobých potrieb bez ohrozenia likvidity.

Graf č.1 Efekt stability vývoja vkladov

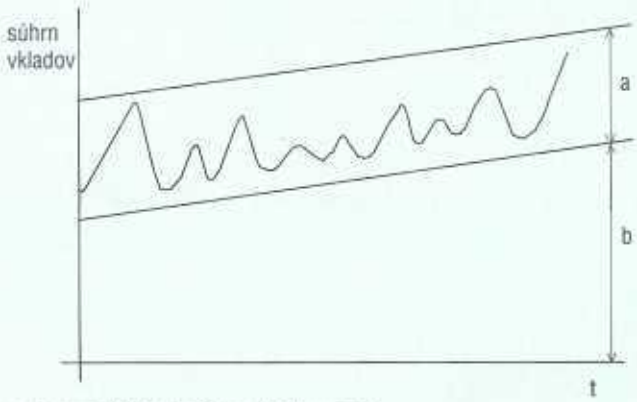

a - interval kolísania výšky vkladov v čase
b - interval stabilnej výšky vkladu

Preferovanie krátkodobých úverov pri alokácii zdrojov však môže vyplývať aj z nerovnovážnosti trhu peňazí, o čom svedčí vzrast podielu krátkodobých aktív v bankách reformovaných ekonomík. Deficit zdrojov na jednej strane a nefungovanie finančných trhov na druhej strane spôsobujú rovnaký efekt ako uplatňovanie tejto teórie v praxi (vrátane negatívnych dôsledkov na vývoj ekonomiky).

Teória premeny. Podstatou tejto teórie je tvrdenie, že likvidita banky je zabezpečená vtedy, keď je banka schopná premeniť aktíva na hotovosť. Predpokladá držbu časti aktív v rýchlo predajnej forme (cenné papiere a pod.). Taktiež zabezpečenie úverov by malo vytvárať predpoklady na rýchly predaj (premenu) záruk v prípade, že sa úver nesplatí v termíne. Pri zabezpečovaní likvidity celej bankovej sústavy sa počíta aj s aktívnou politikou centrálnej banky pri refinancovaní komerčných

bánk. Podmienkou tohto spôsobu zabezpečovania likvidity je fungujúci peňažný trh so širokou škálou ponuky nerizikových cenných papierov s krátkymi lehotami splatnosti. Túto funkciu plnia v trhových ekonomikách hlavne štátne cenné papiere a bankové akcepty. Pri použití iných druhov krátkodobých cenných papierov na tento účel môžu banke vzniknúť problémy so zabezpečením likvidity v prípade krízy spojenej s poklesom dopytu po cenných papieroch.

Teória očakávaného dôchodku. Vychádza z predpokladu, že likviditu možno plánovať - likvidita je zabezpečovaná plánovanými splátkami úverov, pričom očakávané dôchodky dlžníka sa používajú prednostne na úhradu plánovaných splátok. Tento prístup je citlivý na zmenu štruktúry a termínov splácania úverov, preto sa kladie veľký dôraz na zabezpečenie úverového vzťahu. Mnohé banky využívajú túto teóriu v kombinácii s tzv. efektom stupňovitosti. Nové úvery a nákupy cenných papierov sú viazané na splatnosť predchádzajúcich a realizujú sa z ich výnosov.

Schéma č. 1 Efekt stupňovitosti

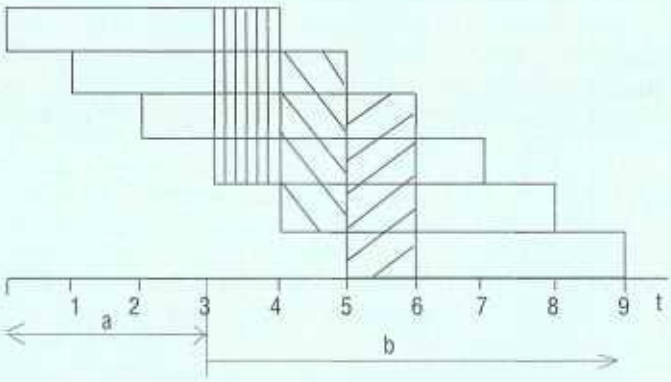

a - doba tvorby portfólia
b - úplné pôsobenie efektu

Ako vidno zo schémy, po uplynutí nábehového času na vytvorenie štruktúry portfólia má banka k dispozícii stále potrebné množstvo cenných papierov s časovo rozloženými termínmi splátok.

Teórie riadenia pasív. Na rozdiel od predchádzajúcich teórií, ktoré boli založené na riadení aktív banky, sú tieto teórie založené na predpoklade, že likviditu možno zabezpečiť získaním nových zdrojov pasívnymi operáciami. Ide hlavne o refinancovanie z centrálnej banky, z iných komerčných bánk a finančných spoločností, ktoré majú prebytok likvidity.

Preferencia likvidity. Model vychádza zo skúmania závislosti medzi rovnováhou úrokových sadzieb vo vzťahu k rovnováhe medzi ponukou a dopytom po peniazoch. Jeho autorom je J. M. Keynes. Bez aspoň stručného uvedenia záverov tejto teórie by naše úvahy o likvidite neboli úplné. Východiskovou úvahou je, že dve hlavné kategórie aktív, ktoré slúžia ľuďom na uschovávanie bohatstva sú peniaze (M) a cenné papiere (B). Preto celkové bohatstvo v hospodárstve sa musí rovnať sume cenných papierov a peňazí, teda súčtu ponuky cenných papierov (pB) a ponuky peňazí (pM). Keďže rovnováha je charakterizovaná rovnováhou ponuky a dopytu, platí vzťah :

$$pB + pM = dB + dM$$

kde:
dB - dopyt po cenných papieroch,
dM - dopyt po peniazoch.

Úpravou rovnice na tvar

$$pB - dB = dM - pM$$

možno dospieť k záveru, že ak je peňažný trh vyrovnaný (dM = pM), potom pB - dB = 0, teda aj trh cenných papierov je v rovnováhe.

Pri rozšírení úvah o vplyv úrokovej sadzby na ponuku a dopyt po peniazoch a cenných papieroch sa vychádza z predpokladu, že peniaze držané v likvidnej podobe majú nulové zúročenie. Cenné papiere ako alternatíva peňazí však úrok prinášajú. Vývoj úrokových sadzieb na trhu cenných papierov má teda vplyv na dopyt po peniazoch.

Graf č. 2 Rovnováha peňažného trhu

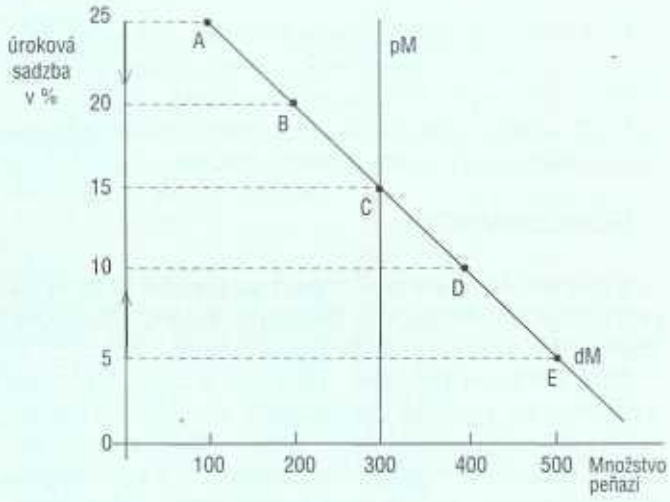

Ako vidno z grafu, čím vyššia je úroková sadzba, tým menší je dopyt po peniazoch. Pri úrokovej sadzbe 5 % je dopyt po peniazoch 500 (bod E), pri úrokovej sadzbe 25 % je dopyt iba 100 (bod A). Ak centrálna banka udrží stabilnú ponuku peňazí (pM = 300), menová rovnováha sa dosiahne pri 15 % úrokovej sadzbe (bod C). Vo vzájomnom vzťahu dopytu a ponuky po cenných papieroch a peniazoch platí :

- prebytok ponuky peňazí oproti dopytu po peniazoch v bode A vyvolá investovanie prebytočných peňazí do cenných papierov, čiže rast dopytu po cenných papieroch, čo spôsobí rast ceny cenných papierov a teda

pokles ich výnosovosti s následným poklesom dopytu vzhľadom na nižšiu výnosovosť, čo znamená, že trh sa vyrovnáva,

• nedostatok peňazí v bode E vyvolá opačný efekt - cenné papiere sa začnú predávať, čo vyvolá pokles ich ceny a vzrast výnosovosti. Výsledkom je opäť vyrovnanie trhu.

Tento model poukazuje na vyrovnávanie ponuky a dopytu na trhu cenných papierov a peňazí transformáciou medzi týmito dvoma hlavnými prostriedkami zabezpečenia likvidity bánk. Vychádza zo stabilnej ponuky peňazí, neuvažuje s možnosťou iného použitia prebytku peňazí, napr. do dlhodobých investícií, ráta so stabilnou cenovou hladinou a abstrahuje tiež od vplyvu zmeny príjmov.

Miera inflácie je však hlavne v transformujúcich sa ekonomikách premenlivou veličinou, regulovanie ponuky peňazí je vystavené veľkým tlakom na emisiu, vyvolaným deficitom štátnych rozpočtov a pod. Výsledkom toho je, že v reálnom živote sa tieto parametre nesprávajú konštantne, čo spôsobuje rozdielny vývoj pri zabezpečovaní rovnovážnosti trhu oproti uvedenému modelu.

V ďalšej časti sa budeme zaoberať vplyvom likvidity na úrokové sadzby cenných papierov.

Cenné papiere možno rýchlo a lacno previesť na hotové peniaze, ak potreba likvidity rastie. Všeobecne však platí, že čím je prostriedok likvidnejší, tým je jeho výnosovosť menšia. Ak sú dva druhy cenných papierov (papier A a B) rovnako likvidné a aj ostatné parametre sú rovnaké, ich úroková výnosovosť bude rovnaká (úA = úB). Ak sa cenný papier A stane menej likvidný, pretože sa znížila jeho predajnosť na trhu, potom dopyt po ňom poklesne. Cenný papier B sa v tom istom období stane likvidnejší, dopyt po ňom vzrastie. Výsledok takéhoto vývoja vidieť z grafu č. 3:

Ako vidíme z grafu, výnosovosť menej likvidného cenného papiera vzrástla, výnosovosť likvidnejšieho poklesla, vzniklo medzi nimi rozpätie. Výsledným efektom je „likvidná prémia" (RP):

$$RP = úA2 - úB2$$

V literatúre sa častejšie vyskytuje pre tento jav pomenovanie riziková prémia, hoci jeho ekonomická podstata je v zmene likvidity.

Ďalší z modelov, ktoré charakterizujú vzťah cenných papierov a peňazí z hľadiska ich vzájomných premien kvôli zabezpečeniu likvidity, sformulovali nezávisle na sebe W. Baumol a J. Tobin. V tomto modeli uvažovali s dvoma hypotetickými prípadmi. V oboch je konštantný ročný príjem 12 000 rozdelený do pravidelných mesačných platieb po 1 000 jednotkách, ktoré sa počas mesiaca v celom rozsahu použijú na spotrebu. V prvom prípade sa celá suma drží v hotovosti, čo možno znázorniť takto :

Graf č. 4 Hotovosť

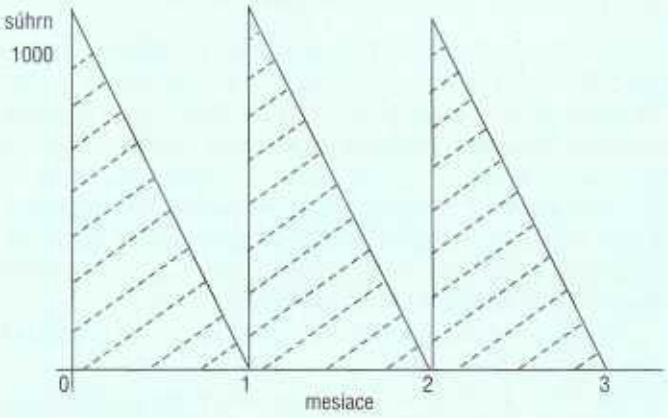

Graf č. 3 Vplyv zmeny likvidity

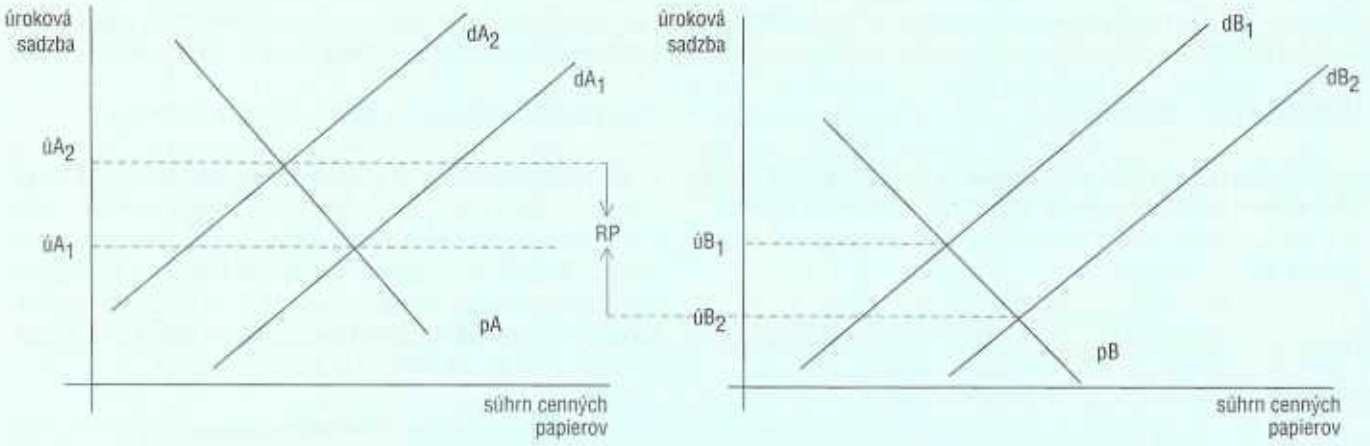

dA_1, dB_1 - pôvodný dopyt
pA, pB - ponuka cenných papierov
$úA_1$, $úB_1$ - pôvodné zúročenie
$úA_2$, $úB_2$ - nové zúročenie
RP - riziková prémia
dA_2, dB_2 - nový dopyt

Priemerná mesačná potreba peňazí je 500. Počet obrátok peňazí je 24 obrátok (12 000 : 500).

V druhom prípade sa uvažuje s tým, že na začiatku mesiaca sa za polovicu sumy kúpia cenné papiere, ktoré sa v polovici mesiaca predajú, čím sa získa hotovosť na zabezpečenie likvidity v druhej polovici mesiaca.

Graf č. 5 Hotovosť/Cenné papiere

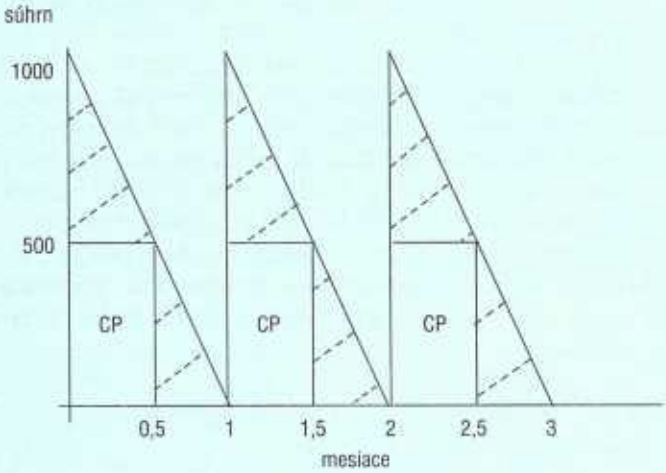

Výsledkom tejto operácie je pokles priemernej potreby hotovosti na 250 jednotiek. Znamená to, že počet obrátok sa zdvojnásobil na 48 (12 000 : 250). Druhým efektom je úrokový výnos z cenných papierov. Tento efekt je však potrebné znížiť o sumu poplatkov, ktoré sú s obchodovaním s cennými papiermi spojené. Výsledný efekt závisí od pomeru medzi výnosovosťou cenných papierov a nákladmi na premenu peňazí na cenné papiere a späť (transakčné náklady).

Výsledok tohto modelu v podstate potvrdzuje Keynesove závery.

Dopyt po peniazoch je nepriamo úmerný zúročeniu cenných papierov. Dopĺňa však tento záver o zistenie, že sklon k transformácii peňazí do cenných papierov v prípade prevahy ponuky peňazí nad dopytom, ktorý je priamo úmerný vývoju úrokových sadzieb cenných papierov je zároveň nepriamo úmerný vývoju transakčných nákladov.

MANAŽMENT LIKVIDITY

Z hľadiska bankového podnikania je manažment likvidity riešením vzťahu medzi likviditou, rizikom a ziskom. V rovnovážnom ekonomickom prostredí možno tieto vzťahy znázorniť takto :

LIKVIDITA	+ -	+ -	
RIZIKO	- +		+ -
ZISK		- +	+ -

Ak rastie likvidita, riziko a zisk klesajú, ak klesá likvidita, riziko a zisk rastú. Je to spôsobené tým, že prostriedky držané v likvidnej podobe zmenšujú objem prostriedkov, ktoré možno použiť v podobe ziskovo orientovaných aktív. Tieto závery však vychádzajú z predpokladu „optimálnej" výšky likvidity. Prebytky prostriedkov v likvidnej podobe nad optimum je preto potrebné premeniť na cenné papiere a naopak, pri nedostatku likvidity sa predajom cenných papierov získajú hotové peniaze.

Pretože vyčíslenie uvedeného optima ex ante je v podstate hypotetická záležitosť, skutočný stav likvidity okolo optima kolíše (graf č. 6).

Graf č. 6 Vývoj likvidity vo vzťahu k optimu

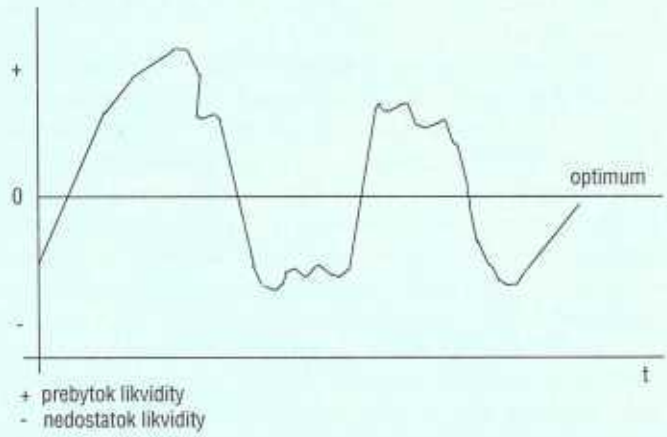

Presuny z plusových do mínusových polôh a naopak spôsobujú už uvedené transformácie peňazí do cenných papierov, resp. cenných papierov na hotové peniaze.

Za normálnych okolností platí, že súčet plusových a mínusových hodnôt je v celej bankovej sústave aj v jednotlivých komerčných bankách z dlhodobejšieho hľadiska rovnaký. V prípade, že dôjde k nerovnosti v jednej banke, hovoríme o špecifickej kríze, v prípade, že nerovnosť zasiahne celú bankovú sústavu, hovoríme o všeobecnej kríze. Banky si preto vypracúvajú scenáre pre takéto možnosti vývoja. K problematike vypracúvania scenárov sa ešte vrátime.

CENTRÁLNA BANKA A MANAŽMENT LIKVIDITY

Centrálna banka sa zaoberá manažmentom likvidity, pretože sklon majiteľov bánk maximalizovať zisk vedie k podceňovaniu tvorby likvidných zdrojov, čo môže spôsobiť špecifickú krízu. Centrálna banka preto určuje záväzné pravidlá, ktorých cieľom je stabilizovať podnikateľské prostredie z hľadiska likvidity. Ide o dve skupiny nástrojov, ktoré centrálna banka využíva :

1. Tvorba povinných minimálnych rezerv

Ide o bezúročné vklady komerčných bánk v centrálnej banke. Sú súčasťou celkových rezerv banky. Ich

výšku, resp. spôsob tvorby, určí centrálna banka na základe štruktúry vkladov v komerčných bankách. Zvyšovanie povinných minimálnych rezerv (PMR) zvyšuje likviditu bankového sektora, znižovanie PMR ju znižuje. Vo vzťahu PMR k úverovej kapacite bánk platí nepriama úmernosť. Politika PMR má teda aj menový aspekt - možno ňou regulovať ponuku peňazí.

Určený pomer PMR ku vkladom sa nazýva rezervný koeficient. Udáva sa v percentách. Rezervný koeficient určený NBS je v súčasnosti 9 % z krátkodobých vkladov a 3 % z ostatných vkladov. Na porovnanie, v USA a ČR je rezervný koeficient 12 % zo šekovateľných a 3 % z terminovaných vkladov.

Pri tomto systéme si komerčná banka riadením štruktúry pasív sama určuje mieru zaťaženia PMR. Ako príklad možno uviesť hypotetický vývoj v dvoch bankách:

Banka	Podiel pasív v %		Rezervný koeficient zaťaženia		
	Krátkodobé	Ostatné	Krátkodobé	Ostatné	PMR v %
A	70	30	9 %	3 %	7,2
B	30	70	9 %	3 %	4,8

Z uvedeného príkladu vidno, že manažment pasív má priamy vplyv na povinnosť tvorby PMR, a teda aj na zvyšovanie alebo znižovanie úverovej kapacity komerčnej banky. Samozrejme, podlieha vplyvu ponuky a dopytu po jednotlivých druhoch zdrojov na peňažnom trhu.

2. Pravidlá obozretného podnikania

Zmyslom týchto pravidiel je na jednej strane chrániť vkladateľov a tak stabilizovať primárny trh peňazí a na druhej strane chrániť samotné komerčné banky. Obyčajne sa sledujú tri skupiny kritérií :

- koľkonásobok vlastného kapitálu môžu tvoriť pôžičky a kapitálové investície,
- spôsob krytia dlhodobých úverov a investícií vo vzťahu k časovej štruktúre zdrojov (napr. na tieto účely možno použiť 10 % krátkodobých zdrojov, 60 % úsporných vkladov, ostatné dlhodobé zdroje možno použiť v plnom rozsahu),
- krátkodobé a strednodobé aktíva nesmú prekročiť 60 % záväzkov splatných skôr ako za 4 roky, 20 % úsporných vkladov a dlhopisov splatných skôr ako za 4 roky.

Opatrenia NBS sú zamerané do týchto oblastí :

• Projektovanie peňažných tokov

Vychádza z dvoch predpokladov, existencie vhodného informačného systému a neodkladného zúčtovania všetkých operácií. Banky sú povinné zostavovať scenáre riešenia mimoriadnych situácií a predkladať bankovému dohľadu hlásenia o likvidite v dohodnutej štruktúre a periodicite.

• Kapitálová primeranosť

Ide o dodržiavanie podielu vlastného kapitálu k celkovým aktívam. Bazilejskou dohodou z roku 1988 bolo prijaté tzv. Cookovo pravidlo - 8 % podiel, pričom minimálne polovicu musia tvoriť kmeňové akcie.

Situáciu na Slovensku možno charakterizovať dosahovaním tohto kritéria za celý bankový sektor - 8,2 % ku koncu roku 1993.

Hodnotenie jednotlivých bánk však ukazuje na polarizáciu vo vnútri sektora. Skupina veľkých bánk, ktorých pôsobenie je spojené s bankovou sústavou spred roka 1990, dosahuje kapitálovú primeranosť pod 8 %. Tieto banky sú podkapitalizované, požadovanú úroveň by mali dosiahnuť najneskôr do konca roku 1996. Jedna banka plní kritérium, potom nasleduje skupina bánk s ukazovateľom od 17,7 po 75,6 - ide o banky, ktoré začali svoju činnosť pred rokom 1993. Poslednú skupinu tvoria banky, ktoré pôsobia na trhu menej ako jeden rok. Sledovanie ukazovateľa u nich ešte nemá dostatočnú výrokovú schopnosť. Druhú stranu spektra teda tvoria nové nadkapitalizované banky. Je to v podstate v súlade so stupňom ich rozvoja. Obyčajne sa pri nových bankách predpokladá dosiahnutie kritéria kapitálovej primeranosti po 4-5 rokoch činnosti.

Metodika výpočtu výrazne ovplyvňuje dosiahnutý výsledok, má teda aktívny vplyv na riadenie likvidity. Na výpočet sa používa vzorec :

$$\text{Kapitálová primeranosť} = \frac{\text{Kapitál}}{\text{Rizikovo vážené aktíva}} \times 100$$

Čo sa týka čitateľa (kapitálu), možno doň zahrnúť:

- sumu nominálnych hodnôt upísaných bežných akcií,
- ážiové fondy,
- rezervné fondy,
- nerozdelený zisk z minulých rokov.

Ďalej sa čitateľ upravuje o odpočítateľné položky. Ich zmyslom je :

- vylúčiť nepredajný kapitál (napr. software),
- zabrániť rozrieďovaniu kapitálu vzájomnými investíciami medzi bankami (povolených je max. 10 % kapitálu investujúcej banky),
- obmedziť investície do nebankových subjektov, nad ktorými má banka kontrolu,
- obmedziť investície do fyzických a právnických osôb, ktoré majú k banke blízky vzťah, s cieľom zabrániť špekulatívnym investíciám.

Pri výpočte menovateľa ide o súvahové aktíva ocenené rizikovými váhami a o úverové ekvivalenty podsúvahových záväzkov, vynásobených faktorom konverzie. Metodika výpočtu je podrobne uvedená vo Vestníku NBS.

• Úverová angažovanosť

Hlavným zmyslom sledovania úverovej angažovanosti je rozloženie rizika voči klientom a určenie maximálne prípustného rizika voči klientovi, resp. skupine klientov. Úverová angažovanosť sa vypočíta vo vzťahu ku kapitálu banky. V pravidelných mesačných hláseniach sa zvlášť sledujú klienti, voči ktorým dosiahla čistá úverová

angažovanosť viac ako 10 % vlastného kapitálu banky. Systém sledovania úverovej angažovanosti a kapitálovej primeranosti, ktorý uplatňuje NBS, je plne kompatibilný s požiadavkami, ktoré sa uplatňujú v štátoch ES.

• **Menová (devízová) pozícia**

Slúži na riadenie likvidity komerčných bánk v devízovej oblasti. Ide o absolútnu hodnotu rozdielu medzi aktívami a pasívami banky v cudzej mene, vyjadrenú v SKK. Ak je hodnota aktív väčšia, hovoríme o dlhej pozícii, ak je menšia, ide o krátku pozíciu. Otvorená korunová pozícia je rozdiel medzi súčtom absolútnych hodnôt všetkých krátkych a dlhých individuálnych menových pozícií. Celková menová pozícia je súčet absolútnych hodnôt všetkých menových pozícií. Medzidňová pozícia je stav po uzatvorení obchodovania a prenáša sa do nasledujúceho dňa. Určovaním limitov v jednotlivých pozíciách sa reguluje prístup bánk na trh NBS. Hlásenia o menových pozíciách sa zostavujú denne, týždenne sa predkladajú bankovému dohľadu.

OBCHODY CENTRÁLNEJ BANKY

Ide o nepriame nástroje centrálnej banky, ktorých cieľom je umožniť komerčným bankám získať likvidné prostriedky alebo premeniť prebytočnú likviditu na cenné papiere. Ide hlavne o tieto nástroje :

- reeskont zmeniek,
- aukčné úvery,
- lombardné úvery,
- konsolidačný úver,
- núdzový úver,
- konverzia a swapy,
- predaj štátnych cenných papierov ako dealer vlády,
- operácie na voľnom trhu.

MANAŽMENT LIKVIDITY V KOMERČNEJ BANKE

Riadenie likvidity je úzko zviazané s jednotlivými bankovými operáciami, banky preto pokladajú tento proces sa prísne dôverný.

Likvidnú politiku riadi priamo vrcholový manažment, ktorý si na tento účel vytvára špeciálny orgán, výbor aktív a pasív (ALCO - asset-liability commit te). Tento výbor určuje ciele likvidnej politiky, nástroje na ich dosiahnutie a dohliada na ich dodržiavanie. Cieľom je dosiahnutie čo možno najmenších odchýlok od optimálneho stavu (pozri graf č. 6). Odchýlky totiž negatívne vplývajú na hospodárenie banky. Prebytok likvidity znamená znižovanie úverovej kapacity, výpadky likvidity zaťažujú rozpočet banky (transakčné náklady). V prípade krízového vývoja, keď je potrebné použiť na zabezpečenie likvidity krajné prostriedky ide o výrazné zaťaženie (úroková sadzba za núdzový úver v NBS je trikrát diskont, čo je v súčasnosti 36 %). Preto je obvyklé, že ALCO koordinuje riadenie všetkých útvarov banky.

Schéma č. 2 **Postavenie ALCO**

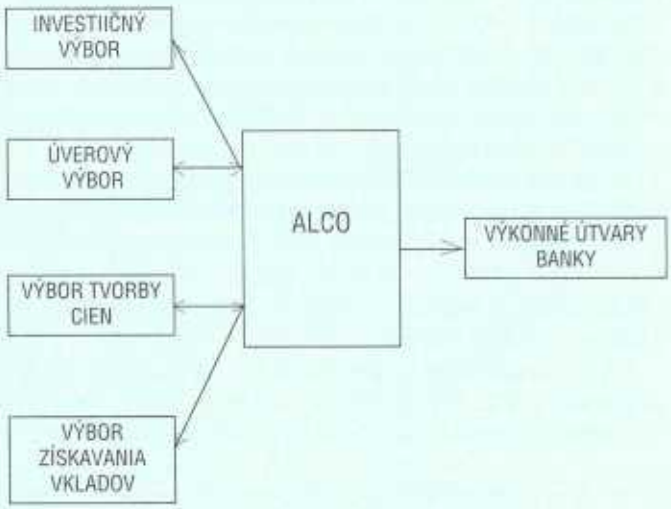

Ako vidno zo schémy, ALCO získava podklady pre rozhodovanie z výborov, ktoré sa zaoberajú jednotlivými skupinami problémov podľa rozhodujúcich oblastí pôsobenia banky. Rozhodnutia ALCO realizujú výkonné útvary banky.

VÝVOJ LIKVIDNEJ POTREBY

Banka sa snaží dosiahnuť rovnováhu medzi platbami v prospech a na farchu banky. Platby na farchu banky predstavujú likvidnú potrebu. V prípade rovnosti oboch skupín platieb je likvidná potreba zabezpečená platbami v prospech banky (hlavne prírastky vkladov, splátky úverov, inkasá splatných zmeniek a šekov). Ak je potreba menšia, ALCO zabezpečuje umiestnenie prebytočnej likvidity. Pri väčšej potrebe sú aktivity zamerané na získavanie likvidných prostriedkov. Do týchto procesov vstupuje množstvo nekvantifikovateľných vzťahov, napr. dôvera súčasných a potenciálnych vkladateľov, reakcia peňažného trhu na vznik rôznych, najmä politických a menových rizík a pod.

Na zjednodušenom príklade si ukážeme, ako sa banka správa v takýchto situáciách. Východisková bilancia zobrazuje rovnovážny stav:

Bilancia č. 1

Aktíva		Pasíva	
Likvidné rezervy	6 400	Krátkodobé vklady	60 000
Cenné papiere	18 600	Terminované vklady	20 000
Úvery	70 000	Pôžičky	12 000
Iné aktíva	5 000	Kapitál	8 000
	100 000		100 000

Druhá bilancia popisuje stav v období nízkej likvidnej potreby. Zvyšujú sa vklady a zlepšuje sa ich štruktúra, čo banke umožňuje investovať do cenných papierov.

Bilancia č. 2

Aktíva		Pasíva	
Likvidné rezervy	7 200	Krátkodobé vklady	50 000
Cenné papiere	27 800	Terminované vklady	40 000
Úvery	70 000	Pôžičky	12 000
Iné aktíva	5 000	Kapitál	8 000
	110 000		110 000

Tretí príklad ilustruje situáciu, keď prudko poklesnú vklady, čo sa prejaví v poklese rezerv a cenných papierov, ktoré museli byť predané kvôli zabezpečeniu likvidity. Zvýši sa tiež objem pôžičiek, spravidla ide o vzrast refinancovania z centrálnej banky:

Bilancia č. 3

Aktíva		Pasíva	
Likvidné rezervy	5 000	Krátkodobé vklady	32 500
Cenné papiere	10 000	Terminované vklady	30 000
Úvery	70 000	Pôžičky	19 500
Iné aktíva	5 000	Kapitál	8 000
	90 000		90 000

Denné riadenie likvidnej potreby je závislé na presnosti monitorovania situácie na trhu. Využívajú sa pritom predchádzajúce databázy, poznatky o vplyvoch rôznych faktorov na vývoj likvidných potrieb a modelovanie možných variantov budúceho vývoja. Z týchto hľadísk možno likvidné potreby rozdeliť do nasledujúcich skupín :

- **sezónne potreby.** Ide o krátkodobé výkyvy v likvidite, opakujúce sa v tých istých obdobiach roka. Vplývajú na obe strany bilancie, zvyčajne však nie súčasne, preto si vyžadujú transakčné zásahy. Pravdepodobnosť ich vzniku je pomerne vysoká, banky sa preto môžu na ne pripraviť. Pomerne stabilizované je aj obdobie ich výskytu. Intenzita prejavu je však premenlivá. Osobitne dôležitý význam má sezónnosť v bankách, ktoré sa orientujú na špecifickú skupinu klientely (poľnohospodárske a potravinárske podniky, závislosť na malej skupine klientov a pod.).
- **cyklické potreby.** Ich vývoj možno odhadnúť oveľa ťažšie. Periodicita cyklov a hĺbka ich jednotlivých fáz je veľmi premenlivá, a preto ťažko predvídateľná. Cyklické výkyvy sú preto bankami často nekontrovateľné, môžu spôsobiť všeobecnú krízu. Závisia od vývoja ekonomických cyklov, politických rizík, menovej politiky centrálnej banky a ďalších externých vplyvov.
- **trendové potreby.** Ide o dlhodobé javy, dobre predvídateľné. Banka sa preto môže na ich vplyv na likviditu dopredu pripraviť.

Ide napríklad o neustály rast vkladov v spoločnosti so stabilným ekonomickým systémom, ktorý umožňuje expanziu v úverovej oblasti.

Banky si zvyčajne pripravujú trendové predpovede s výhľadkou na 1 a 5 rokov. Na základe nej korigujú zámery obchodnej politiky.

Dôležitý význam pre zvládnutie hlavne sezónnych a cyklických výkyvov má aj veľkosť banky. Malá banka má oveľa menší manévrovací priestor v bilancii, príliš veľké výkyvy jej môžu spôsobiť stav špecifickej krízy s veľkými negatívnymi dopadmi na hospodárenie banky, prípadne ohroziť jej existenciu.

Okrem vzrastu potrieb môžu výkyvy spôsobiť aj prebytok likvidity. Likvidné aktíva prevyšujú stav nestálych pasív, čím vzniká špecifická situácia. Prebytok spôsobuje tzv. likvidnú medzeru, ktorá je znázornená v schéme č. 3.

Schéma č. 3 Likvidná medzera

Vznik likvidnej medzery umožňuje úverovú expanziu nielen z prírastku vkladov, ale aj vyplnením likvidnej medzery. Môžeme si to znázorniť na príklade, ktorý vychádza z bilancie č. 2, predpokladá však stabilizovaný vývoj vkladov (na rozdiel od vývoja, ktorý je znázornený v bilancii č. 3).

Bilancia č. 4

Aktíva		Pasíva	
Likvidné rezervy	7 200	Krátkodobé vklady	50 000
Cenné papiere	22 800	Terminované vklady	40 000
Úvery	75 000	Pôžičky	12 000
Iné aktíva	5 000	Kapitál	8 000
	110 000		110 000

Na znázornenie súčasného vplyvu rastu vkladov a expanzie do likvidnej medzery použijeme príklad nasledujúcej bilancie (opäť ide o alternatívu vývoja z východiska bilancie č. 2):

Bilancia č. 5

Aktíva		Pasíva	
Likvidné rezervy	8 000	Krátkodobé vklady	55 000
Cenné papiere	20 000	Terminované vklady	45 000
Úvery	87 000	Pôžičky	12 000
Iné aktíva	5 000	Kapitál	8 000
	120 000		120 000

Využitie likvidnej medzery je však iba primárnym a príležitostným spôsobom úverovej expanzie. Predpokladá totiž stabilný až konjunkturálny vývoj na peňažnom trhu. Prioritným zdrojom rastu úverov je rast vkladov.

Ďalším významným prvkom riadenia štruktúry likvidných zdrojov je ich nákladová náročnosť. Princíp najnižších nákladov je však konfliktným k princípu najnižšej ceny. Riešenie tohto konfliktu spôsobuje vyrovnávanie ponuky a dopytu na peňažnom a kapitálovom trhu.

ANALÝZA LIKVIDITY

Analýza likvidity je súčasťou finančnej analýzy, ktorá sa robí na základe finančných výkazov. Na účely tohto textu postačí uviesť dva najbežnejšie používané koeficienty.

Jedným z najpoužívateľnejších ukazovateľov vôbec je Current ratio:

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{Krátkodobé aktíva}}{\text{Krátkodobé pasíva}}$$

Ide o pomer krátkodobých aktív ku krátkodobým pasívam. Dáva informácie o zlepšovaní alebo zhoršovaní likvidného prostredia. Nie je možné určiť všeobecný normatív pre banky, pretože stav aktív a pasív závisí od mnohých okolností, ktoré boli uvedené v predchádzajúcom texte. Dôležitý je preto vývoj tohto ukazovateľa a jeho hodnotenie spolu s ostatnými indikátormi finančného vývoja.

Druhým najfrekventovanejším ukazovateľom používaným na hodnotenie likvidity je Quick ratio :

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{Krátkodobé aktíva - zásoby}}{\text{Krátkodobé pasíva}}$$

Ide o jemnejšie sledovanie, ktoré zohľadňuje skutočnosť, že zásoby nie sú určené na zabezpečenie likvidity, preto sú v čitateli odpočítané.

Zabezpečovanie likvidity má v podmienkach trhovej ekonomiky veľký význam z hľadiska zabezpečenia stability podnikateľského prostredia a optimalizácie rizika. Je to v našich podmienkach problematika stále nie dostatočne rozpracovaná. Zároveň je tiež potrebné skonštatovať, že etapa prechodu na systém trhovej ekonomiky má svoje špecifiká, ktoré spôsobujú, že výroková schopnosť metód riadenia a kritérií hodnotenia je nie vždy konformná s cieľovým stavom. K interpretácii dopadov metód a výsledkov analýz preto treba pristupovať individuálne. Ich uplatnenie je však indikátorom vzdialenosti k cieľovému stavu a urýchľuje jeho dosiahnutie.

Literatúra:

1. Gitman: Principles of Managerial Finance, Harper Collins 1988.
2. Hein: Einfürung in die Bankbetriebslehre, Verlag Vahlen 1981.
3. Klein: Dictionary of Banking, Pitman 1992.
4. Kolektív: Bankové operácie, ES EU 1993.
5. Lipsey, Steiner, Purvis: Macroeconomics, Harper and Row 1988.
6. Mishkin The Economics of Money, Banking, and Financial Markets, Harper Collins 1992.
7. Polidar: Management úvěrových obchodů bank, Economia 1991.
8. Reed: Commercial Banking, Prentice Hall 1989.
9. Rose: Commercial bank management, Irwin 1991.
10. Simonson: Asset/Liability Management I., IBV 1994.

ARCHÍV NÁRODNEJ BANKY SLOVENSKA

Národná banka Slovenska ako právna nástupkyňa Štátnej banky československej, Hlavného ústavu pre Slovensko, nemala podľa zákona o archivníctve zriadený archív banky. Hlavný ústav ŠBČS v rámci svojej organizačnej štruktúry mal zriadenú len ústrednú spisovňu začlenenú do útvaru hospodárskych služieb ŠBČS.

Národná banka Slovenska si je vedomá hodnoty a dôležitosti historických dokladov, ktoré zdedila po svojich právnych predchodcoch, a preto sa rozhodla so súhlasom MV SR zriadiť archív NBS a venovať jeho rozvoju patričnú pozornosť.

Archív NBS je umiestnený v budove patriacej NBS na Krajnej ulici v Bratislave. Túto budovu dala pre archívne dokumenty a písomnosti účelovo postaviť ešte začiatkom sedemdesiatych rokov ŠBČS, keď bola nútená vysťahovať sa z prenajatých priestorov kaštieľa v Marianke. Od roku 1977 budova na Krajnej ulici plnila úlohu archívu a ústrednej spisovne pre ŠBČS, Hlavný ústav v Bratislave a bývalý Západoslovenský kraj. Pobočka v Stredoslovenskom kraji mala svoj archív v Ružomberku a pobočka vo Východoslovenskom kraji v Košiciach.

Pre archív NBS vyplývajú z jeho začlenenia a významu v štruktúre archívov SR do budúcnosti síce nemalé a neľahké, ale zato pekné a významné úlohy.

Jednou z prvoradých úloh bude vyhľadávanie a získavanie späť do vlastníctva archívu banky tých historických dokumentov právnych predchodcov NBS, ktoré v druhej polovici šesťdesiatych rokov ŠBČS prenechala okresným a krajským archívom. Ďalšiu podstatnú časť rozšírenia archívneho fondu budú tvoriť archívne dokumenty a písomnosti, ktoré pribudnú po rozdelení archívu ŠBČS v Prahe. Nemalá pozornosť sa bude venovať sústreďovaniu historických archívnych dokumentov z pobočiek NBS v Banskej Bystrici a Košiciach.

V archíve NBS v Bratislave sa sústredí historický archívny fond banky tak, aby dával čo najucelenejší prehľad o vývoji právnych predchodcov NBS a rôznych peňažných ústavov Slovenska od prvých sporivých pokladníc z polovice 19. storočia až po dnešnú Národnú banku Slovenska ako najvyššiu bankovú inštitúciu SR.

Pre evidenciu a spracovávanie všetkých týchto archívnych dokumentov do ucelených fondov a ich následné historické vyhodnocovanie bude pre pracovníkov archívu neoceniteľným pomocníkom počítačový komplex zn. Canon pre archivačný systém, ktorý banka kúpila pre svoj archív a vyčlenila značné finančné prostriedky aj na jeho ďalšie dobudovávanie.

Archív NBS sa vo svojej činnosti nebude venovať len archívnym prácam a prácam so spismi v ústrednej spisovni. V rámci svojho budúceho poslania ako historicko-vedeckej bázy banky bude venovať pozornosť budovaniu odbornej bankovej knižnice, ktorá bude vo svojej činnosti poskytovať odborné knižničné služby nielen pracovníkom banky, ale aj iným vedeckým pracoviskám, s ktorými bude archív NBS v budúcnosti spolupracovať. Časť svojho pracovného zamerania bude archív NBS venovať aj budovaniu zbierok historických reálií, ktoré, okrem písomných dokumentov, budú dokladať vývoj jednotlivých bánk na Slovensku, ako aj rozvoj bankovníctva a peňažníctva ako celku.

Je len samozrejmé, že tento náročný súbor činností bude potrebovať aj doplňujúce práce, ktoré časom archív NBS pre svoje napredovanie nepochybne zabezpečí (napr. konzervovanie, reštaurovanie a ďalšie).

Hoci je Národná banka Slovenska ešte mladou inštitúciou, môže sa na základe vlastníctva cenných fondov historických dokumentov peňažného a bankového zamerania s hrdosťou hlásiť k činnosti a výsledkom práce niekoľkých generácií finančníkov a bankárov, a to od vzniku prvých pokladníc a sporivých spolkov na Slovensku z obdobia Rakúsko-Uhorska až po súčasnosť. Zároveň však musí dbať o ich zachovávanie, ochranu, spracovávanie a sprístupňovanie širšej verejnosti ako neodmysliteľnej súčasti kultúrneho dedičstva národa, ale i prameňa vedomostí a poučenia.

PhDr. Marta Kernátsová
Národná banka Slovenska
Foto: Ivan Paška

ŠPORT A UMENIE NA PAMÄTNÝCH MINCIACH

Emisný plán pamätných strieborných mincí na rok 1994 prerokovalo Direktórium NBS na svojom zasadnutí v dňoch 30. 9.-1. 10. 1993 a následne ho schválila Banková rada NBS dňa 8. 10. 1993. V nadväznosti na to pripravila a vyhlásila NBS verejnú anonymnú súťaž na prvé tri pamätné strieborné mince. Dve z nich, s námetom športu a umenia, už aj vydala do obehu.

100. VÝROČIE ZALOŽENIA MOV A PRVÁ ÚČASŤ SR NA OLYMPIJSKÝCH HRÁCH

Pred sto rokmi v roku 1894 sa na podnet francúzskeho baróna Pierre de Coubertina zišiel v Paríži kongres, ktorý zvolil medzinárodný olympijský výbor. Úlohou olympijského výboru po všetky tie roky je schvaľovať kandidáta na usporiadanie olympijských hier a ich program, garantovať čistotu súťaží a regulárnosť podmienok.

V roku 1994 na XVII. zimných olympijských hrách v nórskom Lillehammeri malo prvý raz vystúpiť Slovensko na olympijskej pôde ako samostatná krajina, po prvý raz mala byť vztýčená v olympijskej dedine slovenská vlajka a prvýkrát sa mala včleniť do sveta piatich olympijských kruhov značka Slovenska (SVK).

Súčasne v tomto roku oslávil prvé výročie svojho založenia Slovenský olympijský výbor.

Preto prvá pamätná minca v emisnom pláne NBS na rok 1994 bola venovaná 100. výročiu založenia Medzinárodného olympijského výboru a prvej účasti Slovenskej republiky na olympijských hrách.

Vyhlásenie súťaže na výtvarné stvárnenie tejto mince bolo publikované v dennej tlači 6. novembra 1993. Uzávierka súťaže bola stanovená už na 6. decembra 1993, aby bolo možné zabezpečiť prípravu a vydanie mince ešte pred začatím zimných olympijských hier.

Príprava súťažných podmienok prebiehala v úzkej spolupráci s vedením Slovenského olympijského výboru, vzhľadom na prísne obmedzujúce pravidlá pre používanie

1. cena

autor Miroslav Ronai
realizovaný návrh - averz a reverz

2. cena

autor Mária Poldaufová
averz a reverz

3. cena

autor Patrik Kovačovský
averz a reverz

olympijských symbolov na minciach, vydané Medzinárodným olympijským výborom.

Krátke časové obdobie, ktoré mali výtvarníci k dispozícii na stvárnenie stanovenej témy a dané obmedzenia sa prejavili na množstve a kvalite predložených výtvarných návrhov. V stanovenom termíne predložilo sedem výtvarníkov deväť súťažných návrhov. Poradná komisia guvernéra NBS pre posudzovanie výtvarných návrhov mincí na svojom zasadaní dňa 14. decembra 1993 vybrala ako výtvarne a technicky najhodnotnejší jeden z dvoch návrhov kremnického medailéra Miroslava Ronaia, navrhla ho odmeniť zníženou 1. cenou a súčasne ho odporučila na relizáciu.

Druhú cenu navrhla udeliť Márii Poldaufovej z výtvarného ateliéru kremnickej mincovne a tretiu cenu študentovi VŠVU Patrikovi Kovačovskému. Odmenené boli aj dva návrhy Imricha Csabu Fodora z Kremnice.

Víťazný návrh autor pred realizáciou prispôsobil pripomienkam zástupcov olympijského výboru. Podrobný opis lícnej a rubovej strany víťaznej mince sme uviedli v treťom čísle časopisu BIATEC.

Mincu vyrazila Štátna mincovňa Kremnica v mimoriadne krátkom čase v počte 48 000 kusov, z toho 3000 kusov v zrkadlovom lesku z leštených razidiel (tzv. vyhotovenie „PROOF"). Vyhláška NBS č. 10/1994 Z. z. o vydaní týchto mincí nadobudla účinnosť 1. 2. 1994. Prvé exempláre (100 ks v bežnej kvalite a 50 ks PROOF) odovzdal guvernér NBS na slávnostnom zasadnutí zástupcom Slovenského olympijského výboru pred odchodom slovenskej výpravy na zimné olympijské hry dňa 4. 2. 1994. V pokladniciach bánk sa mince vydávali od 18. 2. 1994.

100. VÝROČIE NARODENIA JANKA ALEXYHO

Druhá pamätná minca vydaná v roku 1994 je dvestokorunák k 100. výročiu narodenia významného slovenského maliara, pedagóga, spisovateľa a publicistu Janka Alexyho.

Národný umelec Janko Alexy výrazne ovplyvnil rozvoj moderného slovenského maliarstva, kultúrny i spoločenský život. Nesporne patrí k najvšestrannejším postavám slovenského kultúrneho života.

Jeho výtvarné dielo zahŕňa niekoľko vývinových etáp. Na začiatku dvadsiatych rokov sa zameral na sociálne motivovaný expresívny prejav v obrazoch z prostredia bratislavskej periférie. Originálnym spôsobom rozvinul žánrové maliarstvo v obrazoch inšpirovaných baladickým obsahom ľudových piesní a legiend.

V rokoch 1929 až 1932 nasledovali kontakty a výstavy s Milošom Bazovským. Do tohto časového obdobia spadá jeho pozoruhodná plošná štylizovaná maľba, prevažne pastely, nadväzujúce svojským spôsobom na monumentalizáciu témy Slovenska vyvolanej Martinom Benkom. Neskôr sa postupne preorientoval na impresívny realizmus a predmetom jeho záujmu sa stala predovšetkým krajina. V rokoch

1. cena

autor Štefan Novotný
realizovaný návrh - averz a reverz

2. cena

autor Drahomír Zobek
averz a reverz

3. cena

autor akad. sochár prof. Ján Kulich
averz a reverz

Odmenené výtvarné návrhy

autor Csaba Imrich Fodor
dva averzy a reverz

autor akad. sochár Anton Gábrik
averz a reverz

autor Štefan Novotný
dva averzy a reverz

autor Miroslav Ronai
averz a reverz

1923 až 1941 absolvoval veľa študijných ciest v zahraničí (v Rakúsku, Taliansku, Poľsku, Nemecku a Maďarsku).

V päťdesiatych rokoch sa zameral na kompozície, ktoré sa uplatnili ako návrhy na mozaikové okná (napr. pre Slovenské národné divadlo) a tapisérie (rozmerná tapiséria Jánošíkova družina, ktorá je majetkom Slovenskej národnej galérie).

Janko Alexy je autorom viacerých poviedok a románov (napísal viac ako 20 kníh). Bol neustále činný aj ako výtvarný publicista. V roku 1948 vyšla jeho kniha Osudy slovenských výtvarníkov, ktorá prináša medailóny slovenských umelcov minulosti.

Vyhlásenie verejnej anonymnej súťaže sa publikovalo v dennej tlači, tak ako v prípade prvej pamätnej striebornej mince dňa 6. novembra 1993. Uzávierka súťaže bola 31. januára 1994. Do súťaže sa zapojilo osem výtvarníkov s deviatimi návrhmi.

Komisia pre posudzovanie výtvarných návrhov mincí posúdila predložené návrhy z ideového, výtvarného a kompozičného hľadiska na rokovaní dňa 10. 2. 1994 a konštatovala, že najlepšie vo svojej koncepcii vystihol pozitívne posolstvo Alexyho osobnosti Štefan Novotný z ateliéru Kremnickej mincovne. V jeho návrhu je vzácne zosúladený averz s reverzom v čistom tvarovom reliéfnom substráte línií a tvarov. Novotného výtvarný návrh bol ocenený 1. cenou a odporučený na realizáciu.

Druhú cenu získal návrh kremnického medailéra Drahomíra Zobeka a tretiu cenu návrh akad. sochára profesora Jána Kulicha z Bratislavy.

Zvýšenú odmenu získal návrh kremnického medailéra Csabu Imricha Fodora a trómi odmenami komisia navrhla oceniť návrhy akad. sochára Antona Gábrika z Trnavy a kremničanov Miroslava Ronaia a Štefana Novotného.

Na licnej strane dvestokorunáka uprostred mincového poľa je vyobrazená hlava ženy z diela Janka Alexyho Pastierka. Pod hlavou pastierky pri ľavom okraji veľkej vlnenej šatky je označenie hodnoty 200 Sk. Štátny znak Slovenskej republiky je umiestnený pri spodnom okraji mince. Názov štátu SLOVENSKÁ REPUBLIKA a letopočet razby 1994 sú umiestnené v troch zvislých riadkoch zhora nadol pri ľavom okraji mince.

Na rube dvestokorunáka je trojštvrťový profil Janka Alexyho. Skratka mena a priezvisko J.Alexy sú ako faximile podpisu umiestnené vpravo od profilu za zvislou čiarou zdola nahor. Letopočty narodenia a úmrtia Janka Alexyho 1894 - 1970 sú rovnobežné s faximile podpisu pri pravom okraji mince. Značka Štátnej mincovne Kremnica MK medzi dvoma razidlami a iniciálka priezviska autora návrhu Štefana Novotného N sú umiestnené vľavo od portrétu.

Mincu vydala NBS v celkovom náklade 34 000 kusov, z toho 2500 kusov v zrkadlovom lesku z leštených razidiel (tzv. vyhotovenie „PROOF").

Ing. Vladimír Bušša
Foto: Ing. Štefan Fröhlich

Z VEDENIA NBS

■ Pod vedením guvernéra Národnej banky Slovenska Vladimíra Masára sa 20. 6. 1994 konalo 10. rokovanie Bankovej rady Národnej banky Slovenska. Prerokovala a schválila Opatrenia NBS, ktorými sa určujú podmienky pre niektoré obchody s devízovými hodnotami pre komerčné banky.

Opatrenia ako všeobecne záväzný právny predpis poskytujú jednotný výklad príslušných ustanovení devízového zákona pre túto oblasť aktivít devízových bánk a jednoznačne určujú týmto subjektom podmienky obchodovania so zahraničnými cennými papiermi na vlastný účet. Opatrenie nadobudne účinnosť dňom vyhlásenia v Zbierke zákonov.

Banková rada NBS sa zaoberala aj ďalšími otázkami, ktoré sa týkali vnútornej organizácie Národnej banky Slovenska.

■ Sedemnáste rokovanie direktória NBS sa konalo 6. júna 1994 pod vedením viceguvernéra NBS Ing. Mariána Juska. Členovia direktória posúdili súčasnú situáciu v uplatňovaní devízovej politiky NBS a zaoberali sa otázkami nevyhnutných zmien v nástrojoch riadenia NBS.

Direktórium prerokovalo a schválilo návrh dohody o spolupráci medzi Národnou bankou Slovenska a Štatistickým úradom Slovenskej republiky. Cieľom tejto úlohy je zlepšenie spolupráce medzi oboma inštitúciami.

■ Osemnáste rokovanie direktória NBS sa konalo 16. júna 1994. Prerokovalo Správu o výskyte falošných bývalých česko-slovenských, slovenských peňazí a falšovaných valút na území SR a vývoj v prvých mesiacoch roku 1994. Ako sa uvádza v správe, bolo vlani v skúšobni platidiel NBS zadržaných 4919 kusov falzifikátov Kčs a Sk v celkovej hodnote vyše 2 mil. Sk. Je to veľký nárast, ktorý súvisí predovšetkým s dočasnými okolkovanými slovenskými bankovkami. Direktórium rozhodlo, že príslušné odbory NBS pripravia inštruktážny videofilm, ktorý by v krátkom čase umožnil rýchle školenie čo najväčšieho počtu pracovníkov zmenární v komerčných bankách i v súkromných zmenárňach.

■ Na programe deväťnásteho rokovania direktória NBS, ktoré sa konalo 23. júna 1994, bola informácia o výsledkoch hospodárenia NBS za obdobie január - máj 1994. Bolo konštatované, že priaznivá tendencia v raste výnosov oproti nákladom trvá.

Direktórium prerokovalo a odporučilo na schválenie Bankovej rade NBS Návrh emisného plánu mincí na rok 1995. Medzi schválenými námetmi sú pamätné strieborné mince v hodnote 200 Sk s témami: dvojsté výročie narodenia P. J. Šafárika, sté výročie Mikuláša Galandu, Medzinárodný rok ochrany európskej prírody a sté výročie začatia prevádzky prvej električky na Slovensku v Bratislave.

■ Dvadsiate rokovanie direktória NBS, ktoré sa konalo dňa 30. júna 1994, prerokovalo pod vedením vrchnej riaditeľky Ing. Eleny Kohútikovej a členky Bankovej rady NBS Správu o menovom vývoji v SR za I. štvrťrok 1994.

Direktórium schválilo Správu o nakladaní s kolkami, ich evidencii a výsledku procesu kolkovaniaa Návrh vyhlášky NBS o vydaní pamätných strieborných mincí v hodnote 200 Sk k 50. výročiu vylodenia spojencov v Normandii a 50. výročiu ozbrojeného protifašistického vystúpenia slovenského národa. -IP-

HODNOTENIE MENOVÉHO VÝVOJA

Dňa 30. júna 1994 na tlačovej besede Národnej banky Slovenska guvernér NBS Vladimír Masár informoval zástupcov masmédií o aktuálnom menovom vývoji v Slovenskej republike. Základnou charakteristikou menového vývoja ku koncu prvého polroku 1994 je jeho zhoda s menovým programom, ktorý prijala Národná banka Slovenska. Dosiahnuté ukazovatele svedčia o tom, že predpoklady a ciele menového programu sú postavené realisticky a že v zásade niet dôvodu na jeho zmenu. Schodok štátneho rozpočtu k 28. 6. dosiahol hodnotu 7,7 mld. Sk a k ultimu júna, keď sa očakáva zvýšenie rozpočtových príjmov v dôsledku termínov splatnosti daní, možno očakávať rozpočtový schodok vo výške 6-7 mld. Sk, teda na úrovni predpokladov NBS. Stav devízových rezerv NBS dosiahol k 28. 6. hodnotu 677,8 mil. USD a k 30. 6. až 713,7 mil. USD (bez zlata). Tento priaznivý vývoj devízových rezerv pokračuje už takmer dva mesiace, a to pri súčasnom zabezpečovaní dlhovej služby Slovenskej republiky i Národnej banky Slovenska. Celkové rezervy NBS a komerčných bánk dosiahli k 28. 6. výšku 2 mld. 235,5 mil. USD. Stav na clearingovom účte s ČR k 29. 6. predstavoval aktívum v sume 3,7 mld. Sk. Bežný účet platobnej bilancie za január až apríl bol aktívny v sume 1,8 mil. Sk, pasívne saldo obchodnej bilancie -3,9 mld. Sk prevážili priaznivé výsledky, ktoré sa dosiahli v oblasti služieb, kde je aktívne saldo 4,9 mld. Sk, a jednostranných prevodov, kde je aktívne saldo 1,7 mld. Sk. V dôsledku zabezpečenia žiaduceho menového vývoja NBS využívala v priebehu 1. polroka úverové limity v širšom rozsahu, ako pôvodne zamýšľala. Pri zohľadnení skutočného vývoja úverov sa úverové limity nejavia takým obmedzujúcim prvkom, ako sa to niekedy interpretuje. Počas 2. štvrťroka došlo k spätnému vráteniu nevyužitých úverových limitov v celkovej sume 1,4 mld. Sk, z ktorých bola značná časť poskytnutá bankám žiadajúcim o ich zvýšenie, teda 0,7 mld. Sk bolo spätne vrátených. Banky často dôvodia neposkytovanie úverov práve skutočnosťou, že ich obmedzujú úverové limity. Skutočnosť je však trochu iná, 1,4 mld. Sk sa nevyužilo, čo znamená, že úvery boli poskytnuté pod stanovené úverové limity. Podľa aktuálnych údajov z tretej dekády júna banky nevyužívajú možnosti v oblasti úverovania v sume takmer 2 mld. Sk. V 3. štvrťroku dochádza k ďalšiemu zvýšeniu úverových možností komerčných bánk úpravou úverových limitov o 6,4 mld. Sk, t. j.

Na fotografii zľava: riaditeľ menového odboru NBS Štefan Adamec, vrchná riaditeľka Elena Kohútiková, guvernér NBS Vladimír Masár, Ivan Paška, vrchný riaditeľ Ján Mathes a Ján Onda.

o 2,5 %. NBS tak v dôsledku vývoja za predchádzajúce obdobie prikročila k čiastočnej liberalizácii tohto menového nástroja. V 3. štvrťroku viacerí komerčné banky s nižšími úverovými aktívami nebudú podliehať limitovaniu. NBS však bude úverový vývoj pozorne sledovať.

NBS v snahe eliminovať riziko vplývajúce na menovú politiku a na nárast inflácie z prudkého nárastu schodku štátneho rozpočtu koncom minulého roku bola nútená obmedziť refinancovanie. Po zabezpečení potrebných úloh postupne zväčšuje refinancovanie, čo sa najmä v poslednom čase pozitívne odrazilo na poklese medzibankových úrokových sadzieb. Počínajúc 3. dekádou februára sa zaznamenal výrazný rast medzibankových úložiek ovplyvnený čiastočne aj osobitnou situáciou v refinancovaní. Situácia sa začala výrazne meniť v priebehu mája a k definitívnej zmene vývoja vysokých úrokových sadzieb došlo koncom mája, čiastočne v dôsledku obnovenia refinancovania, ale aj vplyvom dlhodobejšieho pôsobenia monetarizácie devízových prostriedkov nakupovaných v rámci devízového fixingu NBS. Zatiaľ čo prvá aukcia pri obnovení tejto formy refinancovania v máji bola uzavretá s 22 % úrokom, posledná aukcia, ktorá sa uskutočnila 28. 6., skončila s výrazne nižším úrokom 13,2 %. Možno povedať, že úrokové sadzby sa blížia k miere inflácie a dokonca sú mierne pod ročnou mierou inflácie pri celkovej sume aukčného refinančného úveru 2,5 mld. Sk k tomuto dňu.

Guvernér NBS v ďalšej časti tlačovej konferencie informoval o rokovaniach Bankovej rady NBS.

V tretej časti tlačovej konferencie vystúpil vrchný riaditeľ Ing. Ján Mathes s informáciou o falzifikátoch našich bankoviek a valút zadržaných v peňažnom obehu na území Slovenska v roku 1993. Prítomní zástupcovia masmédií mali možnosť bližšie sa oboznámiť s návrhmi nových slovenských bankoviek s nominálnymi hodnotami 200 a 5000 Sk, ako aj s novými striebornými pamätnými mincami z tohtoročnej emisie NBS.

Finex
A KAPITÁLOVÝ TRH

II. ročník Medzinárodnej výstavy finančníctva, bankovníctva a poisťovníctva FINEX 94 sa uskutoční v dňoch 20. - 23. 9. 1994 v Banskej Bystrici. Garantom odborného programu je minister financií SR Rudolf Filkus. Spoluorganizátorom výstavy je Slovenská obchodná a priemyselná komora a Asociácia bánk, poisťovní, investičných spoločností a fondov.

Výstava sa uskutoční v štyroch pavilónoch: v Dome kultúry, dvoch zimných štadiónoch a v novej modernej belgickej prenosnej hale na ploche 2000 m². Celková výstavná plocha je 5500 m². Do polovice júna sa záväzne prihlásilo 182 vystavovateľov, z toho 80 % z vlaňajšieho I. ročníka FINEXU. 22 prihlásených bánk a sporiteľní dokazuje záujem finančných kruhov o výstavu.

Na FINEXE nebudú chýbať ani nové subjekty nášho kapitálového trhu - RM-Systém Slovakia, Burza cenných papierov, najvýznamnejšie investičné spoločnosti kapitálového trhu -VÚB Invest, Istroinvest, Harvardská Investičná spoločnosť, Cassovia Invest, Prvá slovenská investičná spoločnosť a ďalšie.

FINEX 94 si kladie za cieľ rozšíriť osvetu medzi odbornou i širokou verejnosťou o nových bankových produktoch, moderných platobných inštrumentoch, o možnostiach investovania finančných prostriedkov, využívaní burzových, poisťovacích, daňových, auditorských a ďalších druhov finančných služieb. To všetko formou priamej prezentácie a komunikácie so zákazníkmi.

Tiež prítomnosť 90 dodávateľov najmodernejšej bankovej techniky bude tou najlepšou podporou rozvoja oblasti, bez ktorej je plynulý chod moderných peňažných inštitúcií nevyhnutný.

Návštevníkom odporúčame neprehliadnuť spoločné expozície Slovenského národného múzea - numizmatické oddelenie Bratislava, Múzea medailí a mincí Kremnica, Múzea obchodu Bratislava pod názvom „Z histórie peňazí na Slovensku". Na túto časť vhodne nadviaže expozícia Štátnej mincovne Kremnica s názornou ukážkou razenia pamätnej medaily z výstavy. Nepochybne atraktívne budú exkurzie priamo do Štátnej mincovne Kremnica a Múzea medailí a mincí.

Ako sme už spomenuli, významnou súčasťou výstavy bude II. ročník medzinárodnej vedeckej konferencie. Katedra financií Ekonomickej fakulty Univerzity Mateja Bela pripravila návrh rozdeliť konferenciu do dvoch častí počas dvoch dní.

Prvá časť by sa venovala problematike súčasného rozvoja finančnej vedy. Organizátori očakávajú vystúpenia popredných našich i zahraničných odborníkov.

Druhú časť by tvorila práca v sekciách. Spomenieme niektoré tematické okruhy: finančný trh - politika v oblasti peňažného trhu a praktické otázky emisnej politiky v súvislosti s privatizačnými metódami, podmienky finančného trhu (legislatívne, inštitucionálne a pod.), postavenie investičných privatizačných fondov a investičných spoločností na kapitálovom trhu (tento okruh problémov bude gestorovať Ministerstvo financií SR). Ďalší okruh tém bude tvoriť teória a prax komerčných bánk v procese privatizácie, teória a prax v oblasti osobného a majetkového poistenia, teória a prax v daňovej oblasti.

Je potešiteľné, že prejavili záujem zúčastniť sa na konferencii okrem domácich subjektov i zástupcovia zo Zväzu rakúskych bánk a bankárov, Asociácie britských bánk, Českej národnej banky, vysokých škôl z Rakúska a Švajčiarska.

FINEX 94 je tu čo nevidieť. Návštevník si bude mať z čoho vyberať. Príďte a presvedčte sa.

ZALOŽILI TRADÍCIU

Prekrásne prostredie Bojnických kúpeľov privítalo v dňoch od 24. 6. do 26. 6. 1994 neveľkú skupinu športovcov.

Dobre vybavené Šport Centrum Bojnice sa stalo na tri dni domovom šestnástim pracovníkom Národnej banky Slovenska, ktorí sa prihlásili do súťaže o putovný Pohár guvernéra NBS. Žiaľ,do súťaže sa prihlásili len dve ženy, a to na vytvorenie samostatnej kategórie žien nestačilo.

Úroveň jednotlivých zápasov bola vyrovnaná a medzi účastníkmi turnaja, ktorí sa postarali o zaujímavý priebeh jednotlivých zápasov, bol aj viceguvernér NBS Marián Jusko.

Víťazom prvého ročníka o Pohár guvernéra NBS sa stal Ing. Miroslav Šťavina z devízového odboru NBS. Druhé miesto obsadil Ing. Július Stano z hospodárskych služieb. Z toho istého odboru je aj Ing. Róbert Rus, ktorý skončil na treťom mieste.

Ing. Róbert Rus spolu s René Pazákom, zástupcom Inštitútu menových a finančných štúdií, presvedčivo zvíťazili nad dvojicou Ing. Martin Kluka a Ing. Martin Kovalčík. Tretie miesto v tejto kategórii získali Ing. Dušan Holaza s Ing. Miroslavom Šťavinom.

Prvý ročník tenisového turnaja pracovníkov NBS mal veľmi dôstojný priebeh.

Ukázalo sa, že aj v centrálnej banke sú športové talenty, a preto pracovníci sociálneho oddelenia uvažujú o zriadení bankového tenisového oddielu. To bude príležitosť, aby sa o tento krásny šport mohli aktívnejšie zaujímať i viaceří pracovníci banky.

Text a foto : PhDr.Ivan Paška

Vrchný riaditeľ prezidiálneho úseku NBS Štefan Králik odovzdáva cenu víťazovi Miroslavovi Šťavinovi

MODERN CASHFREE PAYMENTS SYSTEM

Ing. Dušan Hurínek
Všeobecná úverová banka, a. s.

Since its foundation the Všeobecná úverová banka (VÚB) - General Credit Bank - has created its business goals so as to become universal technology-driven modern European bank. With regard to the cashfree payments system, the bank signed up for a project pertaining to the preparation of new types of products, e.g. the drawing up of a plastic card outlet network. The project resulted in the establishment of mutual relations between the clients and the bank. The first three ATMs in the Slovak „on-line transactions" network system were installed as early as July 2, 1992. Now there are some 153 ATMs in operation and more than 105 thousand plastic cards have already been issued (figures valid as of May 31, 1994). Approximately half of the existing ATMs are branded products from Siemens Nixdorf; the other half of the cash machines were supplied by AT&T's NCR branches (NCR was recently taken over by AT & T).

It was not only the rapid development of the ATMs network and the number of plastic cards issued that deserve acknowledgment, but also the attained level of usability of the network is worthy mentioning. With reference to the above achievements there were more than 250 thousand transactions concluded by clients during the month of May 1994, of which more than one thousand were international transactions.

The main problem in the preliminary stage of ATMs network project was that the delivery and installation of a large number of "on-line" connected ATMs were carried out by a supplier who had no practical experience in the Slovak market. This task was successfully mastered by the Siemens Nixdorf Co., which acted as a „pioneer" by promoting and introducing the "on-line" ATM system to the Slovak Republic.

According to elaborated business strategy, the VÚB bank made the correct decision when launching the ATM network development project in order to acquire concurrently two independent potential ATM suppliers. Therefore, for the implementation of the second stage of the project, the VÚB bank has appointed the NCR company, which during 1993 supplied and installed 80 ATMs for VÚB bank. The above two companies appointed by the bank as contractors are important as current and prospective suppliers of the ATM equipment. In April 1994 the VÚB bank signed another contract on the supply of 70 ATM from the Siemens Nixdorf company which brings the total number of VÚB cash machines that should be operating in SR territory by the end of 1994 to 220.

With reference to the VÚB bank's ATM network, clients use debit cards of Cirrus/Maestro type. The current number of debit cardholders registered by VÚB bank exceeds 100 thousand persons and a substantial increase in their number by the end of year is still expected. The VÚB bank's ATMs can also be used by international clients, provided they are holders of credit cards of an Eurocard/Mastercard, or of the Cirrus brand. Referring to the above mentioned facts there were more than 3000 transactions made by international clients within the VÚB bank's ATM network. Along with the growing tourism industry in Slovakia exemplified by visitors from abroad, there is also an accompanying demand for international ATM transactions, which supposedly is yet to grow in foreseeable future.

All VÚB bank's ATMs are operated "on-line", i.e. the client's authorization is a real time process, all outlets being connected to a central host computer by means of the I.S.C. MUZO company computer network system (MUZO was renamed to Authorization Centre of Slovakia (ACS),starting from June 1, 1994). Connection of the outlets is technically achieved by means of the X.25 communication protocol implemented in the cable network which ties the outlets to the host computer designated as the authorizing centre. Similarly with the exception of the EPSS (European Payment Services System) module adapter connection, the communication for international clients with their home banks is established, provided they are regular members of the banking house EUROPAY International.

The VÚB card outlets are operated on TANDEM company hardware and use the software package BASE 24. All VÚB plastic card outlets are linked together by means of EUROTEL public data network. The VÚB bank is fully aware of current technical problems and the extent of financial funding needed for sustained public telecommunications network operation in SR territory. In order to improve the degree of reliability of the offered plastic card service, the bank adopted a plan for the construction of independent telecommunications lines that form the physical layer of the recently built main banking system network connecting the card outlets to the host computing centre. This telecom system should serve as a physical means of connection for all VÚB bank's ATMs outlets by the end of 1994.

As far as the operational measures are concerned, all ATMs are placed and installed in a manner providing nonstop service which is often recognized as one of main advantages that are provided to the client using this banking service. The VÚB clients have appreciated the benefits involved in use of so-called positive authorization policy introduced last year by the bank. The practical implication of the policy is the differentiation in level of the daily withdrawal limit approved by the bank when issuing the card to the client according to client's creditworthiness. The daily limit for individuals ranges from 1000 to 5000 Sk and for legal entities it ranges from 3000 to 10000 Sk.

The VÚB bank coordinates the operation of the ATM network and the issue of the cards which is directly related to the current accounts (called "personal acount" if held with individuals) opened by the clients. This type of account has been opened for more than 150 thousand clients with this number constantly increasing.

As in the rest of the world both the VÚB cards and the cards outlets substantially contribute to the improved cash operations security, be it not only for the clients' but also for the employers' sake provided that the employer has concluded an agreement with its employees on the transfer of the employees' wages to the current accounts. The network of credit cards outlets operated by the VÚB bank is very important because the current accounts provide a new way of creating primary resources by the public and because this self-service system allows for passing the burden of cash transactions from the banking cashier to the card outlets.

Recent experience with the ATMs and cards has positively influenced the development of other services pertaining to the cashfree payments system. In accordance with the orientation of the adopted business strategy the VÚB bank has successfully launched yet another new product - the operation of the EFT POS terminals (Electronic Funds Transfer - Point of Sale terminal). As the first Slovak bank to implement such a system, the VÚB bank has successfully run the pilot project using the EFT POS terminals in cooperation with the client - the petrol producer Slovnaft Bratislava - and with the authorization centre ACS Bratislava. Trying to promote this absolutely new type of service in Slovakia, the VÚB bank has purchased the first 30 pieces of equipment, out of which 20 are currently installed at petrol stations run by the Slovnaft company, and 10 of these terminals will be temporarily leased for operation in some selected sales organizations. Currently the VÚB cards can be used for purchases of fuel and other goods in ten petrol stations (the same cards can be used for cash withdrawals from the ATMs).

After Czechoslovakia's split into two separate republics, the VÚB bank successfully introduced yet another service - the acceptance of plastic cards of foreign visitors in hotels and selected shops in Slovakia. During brief period of this activity the bank has concluded agreements with more than 300 shopkeepers who are willing to accept foreign Eurocard/ Mastercard cards.

Our bank is currently testing its first real international card, so-called "silver business card", suitable for payments done both domestically and abroad. Starting from July 1994 several, better well-off, legal entities shall be entitled to use it for payments. For the end of 1994 we are preparing similar "standard card„ for the individuals and "golden card" for the most solvent clients - for both individuals and legal entities.

Requests for the possibility to use travellers' cheques goes hand in hand with the growing travelling activities and tourism of our clients. One of the most widespread types of cashfree payments systems in Europe is the Eurocheques payment system, which is based on the Eurocheque book and Eurocheque card and is owned by the EUROPAY International. The accounting of the realized Eurocheque transactions is carried out by the national Eurocheque clearing house that is established in the respective European country. In the former ČSFR this function was performed by the Živnostenská banka, a.s. Prague. After the ČSFR split, subject to agreement concluded with EUROPAY International, the VÚB bank established its national Eurocheque clearing centre for the SR, officially coming into operation on January 1, 1994. By establishing this centre the use of the Eurocheque book allowing the tourists to write cheques in the new Slovak currency was permitted for the first time since Slovak Republic acquired its new international status. Our home clients are free to pay with Eurocheques in the respective local currencies in 41 European and Mediterranean countries.

Regarding the recently established trade and political conditions in the countries of Central and Eastern Europe, EUROPAY International has founded the Regional Committee for East European Operations at the Company's headquarters in Waterloo, Belgium. One of its members representing the SR is the VÚB bank. The main business goal of the Regional Committee is to accellerate the cashfree payments system in this region.

The development of the ATM network and cashfree payments system in the VÚB bank and introduction of this new technology to other banks in SR has brought about a new set of conditions for the card authorization centre. Among the first banks to introduce their new credit card outlets are - Investičná a rozvojová banka, a.s., Československá obchodná banka, a.s., Istrobanka, a.s., Poštová banka, a.s.

The VÚB bank has founded in cooperation with other banks a new joint venture - the Autorization Centre of Slovakia (ACS) - seated in Bratislava. The shareholders of the ACS joint stock company consist of 10 Slovak and 5 Czech banks operating in Slovakia. The ACS company was founded on March 29, 1994 by repurchasing the Slovak part of I.S.C.MUZO Prague (plant INSECO, Bratislava) and started operation on June 1, 1994. Its exclusive obligations are to approve and authorize plastic card transactions, card management services, card embossing, to carry out installations and to service technical equipment of credit card outlets and cashfree payments system and other related activities.

Through the foundation of the ACS company a definite set of technical propositions for the further advancement of the cashfree payments system was outlined, facilitating the clearing transactions between the banks in the area of plastic cards systems. The existing ATMs network can be mutually utilized by clients of different banks who are members of the Slovak Bank Card Association established in SR. This shall of course depend on how efficiently the ATM network will be built and what cards in different banks will be issued. The VÚB bank is accomodating the efforts made by other banks in Slovakia by offering them the possibility to use the VÚB outlets at reduced prices for transactions carried out by their clients within the current year. After evaluation of our proper costs and the attained degree of advancement of the ATMs network and the cards towards the end of 1994, we shall reassess the actual discount rate for the network facilities fees which are to be charged to other banks during 1995. Starting from 1996 we are considering the introduction of the "economic" approach to mutual fees and charges settlement.

The newly established authorization centre is setting up its business plans by taking into consideration the parallel existence of the competitive network system being built by the Slovak Savings Bank (SSB), which for several years has utilized its own ATM network. The SSB new ATMs are conceived and realized as permanently operating "on-line" system.

Considering the effect which 2 independent systems may have upon clients, it seems advisable to provide for technical means of connection between both competitive systems. Representatives of both banking institutions should cooperate closely cooperation in this business area.

Recent activities of the VÚB bank carried out in area of the ATM network, plastic cards and Eurocheques are positively acknowledged by the EUROPAY International Association. Our bank is ready to continue in the development of proven types of activities in the field of cashfree payments systems and search for new solutions. These products and services appear to be very attractive to our domestic and international clients and are a genuine sign of versatility of the VÚB bank.

THE ASSESMENT OF GOVERNMENT BONDS MARKET

Ing. Tibor Mlynka
National Bank of Slovakia

Under the of State Budget and Finance Act No.14/1993 of the Slovak Republic (SR), the Ministry of Finance of the SR has issued three consecutive series of Government bonds (G-bonds) within the year 1993. Resources raised from the sales of these G-bonds series were allocated to cover the building development cost of the reservoirs Málinec, Turček and Selice, which are part of the potable water system, currently under construction (G-bonds series No. 005 and 006) and for the financial coverage of the investments in the construction of housing complexes (G-bonds series No. 007).

THE PRIMARY MARKET

All three G-bonds series were issued through registration and only banks, insurance companies and legal entities with trading permits for the securities market were allowed to participate in the primary purchase. Other terms of reference concerning the issuance and the actual capital volume of sales of G-bonds are disclosed in the Table 1.

Series No. 005 was issued on March 1, 1993 and its primary sales were effected through the American style public auction.

The G-bonds sales revenues obtained from the auction underwent obligatory taxation, rated at 45 % for the revenues from sales of bonds to banks and insurance companies and 25 % for the revenues from sales of bonds to other legal entities, subject to Income Tax Law (Act No.286/1993 of the Collection). The amount of Sk 76 million in revenue, i.e. 6,3 % of the total G-bonds denomination value, was obtained from the auction purchases made by two commercial banks and one investment fund company.

The National Bank of Slovakia at the time of these G-bonds series issuances outlined the following fundamental conditions that substantially affected the primary market sales results:

- equivocal methods for the evaluation of the annual interest for the GBonds series No.004 (subject to the „ Guidelines of Quotation" adopted by the Bratislava Stock Exchange (BCPB), this series could not be quoted on its market),
- the ambiguous taxation of previously issued G-bonds series (status quo that could have influenced the non-transparent character of sales in the secondary market),
- the improper functioning of the BCPB and of the Securities Center (SC) (as stipulated in terms for the issue of G-bonds, the sales of G-bonds in the secondary market was allowed exclusively through BCPB which in turn assumed as a prereq-

Tab. 1

Government bonds of Slovak Republic issued in 1993

Number of issue	Volume of issue	Date of auction	Date of issuance	Maturity date	Normal value value	Annual interest: (in Sk)	Interest papyable	Capital volume of Government bonds sold	
	(sk thousands)							(in Sk thous.)	(in %)
3010396 005	1.200.000	25.2.1993	1.3.1993	1.3.1996	5.000	D* + 8,5	semi-annually	76.000	6,3
3030696 006	1.124.000	Periodie sale	3.6.1993	3.6.1996	5.000	D* + 5,5	semi-annually	1.091.990	97,2
020295 007	1.000.000	Periodie sale	2.8.1993	2.2.1995	5.000	D* + 4	semi-annually	651.585	65,2
Total	**3.324.000**							**1.819.575**	**55,0**

* Discount rate:
** Volume of Sales as of Dec.31, 1993

Tab. 2 **Monthly revenue from the sale of Government bonds in the primary market during 1993**

Series No.:	Series Capital Volume [million Sk]:	Month :	Capital Volume of Government bonds sold: [thousands Sk]		[%]	Capital Volumeof Government bonds sold: [thousands Sk]	
			monthly:	accumulated:	accumulated :	Commercial Banks	Other Institutions:
005	1 200	March	76.000	76.000	6.3	75.000	1.000
006	1 124	June	414.000	414.000	36,8	414.000	0
		July	5.000	419.000	37,3	5.000	0
		August	165.000	584.000	52.0	165.000	0
		September	10.000	594.000	52,9	10.000	0
		October	10.500	696.500	62,0	102.500	0
		November	250.000	946.500	84,2	200.000	50.000
		December	145.490	1.091.990	97,2	140.490	5.000
Total			**1.091.990**			**1.036.990**	**55.000**
007	1 000	August	1.000	1.000	0,1	1.000	0
		September	1.200	2.200	0,2	1.200	0
		October	2.900	5.100	0,5	2.900	0
		November	526.030	531.130	53,1	526.030	0
		December	120.455	651.585	65,2	120.455	0
Total			**651.585**			**651.585**	**0**
Total sales			**1.819.575**			**1.763.575**	**56.000**

uisite an errorfree functioning of the SC regarding the inventory records of the respective G-bonds owners,

• the deficiency in commercial bank resources available for purchase of the G-bonds on the primary market.

Series No.006 was issued on March 3, 1994 in an amount equal to the unsold balance of No.005 series, i.e. in total value of 1124 million Sk. Sales of this series were organized in regular periods until all G-bonds were sold out completely (the same applied for the series No.007). Sales auctions took place two days every week and in the case that the demand for bonds exceeded the supply on the last day of sales, then a U.S. type auction was to be organized for sales of remaining G-bonds.

An important development that has largely influenced the G-bonds liquidity in the primary and secondary markets (not exclusively relating to this G-bonds series) was the income tax exemption granted to all bond yields from the G-bonds which were actually paid to the owners after June 14, 1993, when the draft amendment to the Income Tax law (Act No.131/ 1993 of Collection) was enacted. There were 10 commercial banks (purchasing up to 95 % of total G-bonds sales) and 2 investment fund companies trading with G-bonds in the primary market. Absolute and accumulated revenues from sales of three issued G-bonds series in the primary market in relation to time scale in months and the respective volumes of G-bonds purchased by each of the subjects participating in the market is shown in Table 2.

Total revenues from sales of this series in the primary market amounted to 97,2 % which can be interpreted as successful (sales of the series were concluded on January 7, 1994).

Series No.007 was issued on August 2, 1993. Its marketability during the first few months after issuance was impaired by the fact that series No.006 was already on the market. Revenues from sales substantially increased only after the modification of primary market sales had been introduced, when the prospective buyer could (and he still can) purchase bonds for his exclusive ownership and the resources raised from sales were allocated to expressly appointed beneficiary (issued G-bonds provided financial coverage of the construction of housing complexes in specific localities). Through this modification a considerable rise in sales of G-bonds was achieved as evidenced by the fact that during one single month of November the revenues increased as much as 5.1 million Sk to 526.03 million Sk. Revenues from sales of G-bonds until the year end reached a total of 651.59 million Sk, i.e. 65.2 % (series is concurrently still on the market with 84 % of the total capital volume sold).

THE SECONDARY MARKET

The situation in the secondary market with the issued series of G-bonds was impeded by the fact that trading at BCPB had only begun on April 6, 1993 and the registration of securities with the SC had started towards the end of June 1993. Owing to the fact that one of the prerequisites for securities to be traded at BCPB was their preliminary registration with SC which in turn began

to perform its activities even later than the BCPB, the National Bank of Slovakia looked for ways of providing access fo the G-bonds market also to small and medium investors prior to the actual opening of the market at the BCPB. Having concluded the agreement with the issuer the bank has permitted the participants in primary market to establish „Temporary registers for inventory records of changes in the ownerships" and to sell G-bonds on the secondary market. Table No.3 provides review of secondary market sales of series No. 004 up to No.007 (in the case of series No.001 and No.002 no secondary market was opened; marketability of series No.004 and 005 is documented up to Sept.28, 1993, when the regular trading at BCPB started).

Series No.004 and 005 were quoted at the BCPB during 1993 and the trading activities started in October 1993. Achieved trade volumes are depicted in graphical representation in Fig.1.

Series No.004 was the first to come into direct sale mediation by the commercial banks in the secondary market. During April and May 1993 G-bonds were sold for the price equal to 108 % (all prices given as percentage ratios of G-bonds denomination value), i.e. for 5400,- Sk, which represented net profit until the G-bond maturity date (referred to as PUM) equal to 16.03 % (assuming taxation rates according to then applicable law). Because of disclosure of information about prepared draft amendment to the Income Tax law (Act No.286/ 1992 of Collection), by the end of May and beginning of June 1994, the G-bonds selling prices jumped to 120% causing relative decrease in PUM ratio to 14.74). Since then the price had not changed until trading activities with the series at BCPB actually started where it has been traded during the rest of the year achieving a total volume of 38.512 thousand Sk.

Series No.005 - GBonds issued in this series have been traded in the secondary market by only one commercial bank. The marketability of the series has improved as recently as June, because of the above mentioned amendment. Initial price of 101 % for which it was traded in April, with net PUM ratio equal to 13,12 %, rose in May and at the beginning of June it stood at 103 %, while the net PUM ratio dropped down to 12,43 %. This price was upheld until the end June, but the net PUM ratio still increased to 16,53 %. Trading with this series at the BCPB was non-existent.

Series No.006 was traded only through two commercial banks with approximately the same selling prices in the secondary market. In the beginning the G-bonds were traded for 102 % with 13,61 % net PUM ratio. Their price then continuously fell to 101 % with net PUM ratio of 14,09 %, and towards the end of year they were sold for 100% plus the administration fee less than 1 % depending upon the capital volume of G-bonds purchased. Such specifications resulted in much more complicated calculations of the actual selling price, but we expect that the net PUM ratio could have attained the value between 14,75 to 14,85 %.

Series No.007 - due to its subsequent modification (cp. „Primary Market" above), the primary market traders have sold the G-bonds for only minimum administration fees, which depended on the capital volume purchased. We assume that net PUM ratio reached between 13,30 % and 13,40 %.

Tab. 3

Secondary Sale of Goverment Bonds in 1993 by Month

	Issue No. 004				Issue No. 005				Issue No. 006				Issue No. 007			
	Capital Volume of Government Bonds sold:				Capital Volume of Government Bonds sold:				Capital Volume of Goverment Bonds sold:				Capital Volume of Goverment Bonds sold:			
Month	Primary market	Secondary market			Primary market	Secondary market			Primary market	Secondary market			Primary market	Secondary market		
	(1)	(2)	(1)	(3)	(1)	(2)	(1)	(3)	(1)	(2)	(1)	(3)	(1)	(2)	(1)	(3)
January	1.960.000*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
February			-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
March		-	-	-	76.000*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
April		67	67			183	183	0,2	-	-	-	-	-	-	-	-
May		98	195			1.162	1.345	1,8	-	-	-	-	-	-	-	-
June		185	350			17.995	19.340	25,4	414.000	1.250	1.250	0,3	-	-	-	-
July		495	845			660	20.000	26,3	419.000	34.550	35.800	8,5	-	-	-	-
August		3.410	4.255			0	20.000	26,3	584.000	17.915	65.370	11,0	1.000	-	-	-
September		133	4.388	0,2		0	20.000	26,3	594.000	11.655	65.370	11,0	2.200	1.200	1.200	54,5
October		-	-	-		-	-	-	696.500	1.650	67.020	9,6	5.100	2.900	4.100	80,4
November		-	-	-		-	-	-	946.500	1.395	68.415	7,2	531.130	9.785	12.685	2,4
December		-	-	-		-	-	-	1.091.990	155	68.570	6,2	651.585	6.500	16.285	2,5
Total Sales															109.243	

* sales of series completed
(1) accumulated sales in thousands Sk
(2) monthly sales in thousands Sk
(3) sales volume in secondary market to sales volume in primary market ratio in %.

CONCLUSION

Since the beginning of year the secondary market of all above mentioned series and their respective selling prices has been influenced to considerable extent by the unequal profit rate of taxation. It has not been until enaction of the draft amendment to Income Tax law that the prices of particular series have finally been stabilized. Sales volume of the series No.006 and 007 during November and December 1993 have dropped substantially.

This was the result of the new issues of OZETA, a.s., Trenčín and Benzinol, a.s. Bratislava company bonds. The company bonds were issued through registration and under similar terms of issuance as G-bonds (Table 4 shows terms of issuance and comparison of PUM ratios for selected bonds during specified time period). These issues were sold on the primary market in 100 million Sk, resp. 200 million Sk of total capital volume, through the commercial banks for a nominal price with all costs incurred by primary market sales operation reimbursed by the issuer. This circumstance has substantially influenced and accelerated the trading of these bonds, which were sold out during two consecutive months.

However, it remains yet to be mentioned that G-bonds sold in secondary market did not always reflect the actual investors' interest as explained by the following reasons:

- minimum information provided by the issuer for the public about the possibilities of investing in purchases of G-bonds and about the implied benefits offered to the investor,
- traded G-bonds are largely purchased by investors who are concurrently the clients of the commercial banks which attmept to assert themselves in competitive environment by offering for sale its home issued securities or another more profitable form of investment within the bank,
- by purchasing in the secondary market and by registration of purchased securities in the SC, the investor is charged excessive taxes which seem too high for small investors.

Owing to the constantly increasing number of the issuers of securities and emerging forms of investment offered to potential investors, the National bank of Slovakia, acting as the trade agent in sales of G-bonds continues to seek other possibilities for effective and succesfull allocation of issued series of G-bonds in the primary market. In close cooperation with Ministry of Finance of the SR, acting as the issuer of G-bonds, the bank is currently elaborating several new forms of introducing G-bonds in the primary market. These methods are based upon the experience gained during issuances of preceding G-bonds series and on comments provided by traders in primary market dealings designed to facilitate the allocation of the bonds in the primary market (bank consortium sales, direct sales over counter). Naturally the procedures incorporate measures for the maintenance of selling G-bonds in the secondary market. Having considered suggestions pertaining to their issuance, the G-bonds could become a pillar of the capital market in Slovak Republic as far as the risk-free or improved liquidity assets are concerned.

Tab. 4

Comparisn of Yieldo on Bonds

Period:	Issuer and code of Government bond:	Denomination (thousands Sk)	Redemption date (years)	Art of issuance:	Annual interest rate:	Income Tax rate:	Type of Market:	Market selling price:	Profit until maturity (PUM):	
									Gross profit	Net profit
4/93	MF-004	S	4	Z	D + 12,5	15	S	108	18,86	16,03
	MF-005	5	3	Z	D + 8,5	25	S	101	17,50	13,12
	V'UB-1 B	5	5	L	21,6	25	S	107	17,70	13,28
5-6/93 (14.6.)	MF-004	5	4	Z	D + 12,5	. 15	S	112	17,34	14,74
	MF-005	5	3	Z	d + 8,5	25	S	103	16,57	12,43
	VUB-1 B	5	5	L	21,6	25	S	103	19,67	14,75
6/93 (14.6.)	MF-004	5	4	Z	D + 12,5	0	S	120	14,44	14,44
	MF-005	5	3	Z	D + 8,5	0	S	103	16,57	16,57
	MF-006	5	3	Z	D + 5,5	0	S	102	13,61	13,61
9-10/93	VUB-1 B	5	5	L	21,6	15	S	103	20,18	17,15
	MF-004	5	4	Z	D + 12,5	0	B	120	13,94	13,94
	MF-006	5	3	Z	D + 5,5	0	S	101	14,09	14,09
	VUB-1 B	5	5	L	21,6	15	S	103	20,23	17,19
11-12/93	MF-004	5	4	Z	D + 12,5	0	B	120	13,64	13,64
	MF-006	5	3	Z	D + 5,5	0	S	100,4	14,80	14,80
	VUB-1 B	5	5	L	21,6	15	S	100,8	20,95	17,81
	OZETA	5	2	L	21,0	15	P	100	21,00	17,85
	BENZINOL	10	4	L	D + 12,0	15	P	100	21,50	18,28

List of Symbols:
Art of issuance : Z = by registration
L = by certificate

Type of Market: P - primary
S - secondary market sales mediated through commercial bank
B - BCPB stock exchange securities treding

GUARANTEE INSTITUTIONS SUPPORT ENTREPRENEURS

Ing. Vlasta Išová
Slovak Guarantee Bank, government body (g.b.)

The City of Vienna has recently hosted an international conference held on support activities designed for small and medium sized businesses in Central and Eastern Europe.

This event was organized by the Bürges Förderungsbank located in Vienna and by the European Commission of the PHARE programme.

Representatives of credit guarantee associations from Hungary, the Czech Republic, Slovenia, and Romania took part in the conference. The Slovak Republic was represented by the Slovak Guarantee Bank (SGB). Representatives of particular credit guarantee institutions emphasized the importance of providing support to small and medium-sized businesses in the region. They not only featured the scope of their support plans and policies, but also dealt with more general problems related to business finance of small and medium-sized companies.

Participants in the conference brought many diverse topics to the discussion. The issues of greatest concern included: the cooperation between the commercial banks and credit guarantee institutions, the evaluation procedure for the company's business plan, the assessment of client's creditworthiness, the provision of supplemental amendments to the existing loan agreement, administering collaterals and the process of reporting claims for incurred injuries. Representatives from all participating countries agreed on the point that the business plan evaluation and the assessment of a client's creditworthiness must be conducted on two separate levels: in the commercial bank and in the credit guarantee institution. Apparently 30 to 50 % of all applications submitted to credit guarantee institutions for collateral security support are rejected. The quoted percentage ratio is closely linked with the average entrepreneur's economic performance and with the exacting demands of the criteria set by different credit guarantee institutions for the classification of submitted applications.

The working program of the conference also tackled the second most pressing group of problems: loan guarantees commissioning and implementation procedures.

The majority of credit guarantee institutions use a loan guarantee implementation procedure that is very similar to the one used by the SGB bank. The Czecho-Moravian Guarantee and Develop-ment Bank and Hungarian Loan Guarantee Institute, j.s.c. are the only exceptions to the rule - they operate more on a commercial-type basis.

The third important issue raised in the discussion was the problem of collaterals, i.e. the extent to which they are taken by banks as liabilities for secured loans. Another frequently discussed topic was the upper interest rate limit assessment concerning secured loans provided by credit guarantee institutions.

Every credit guarantee institution recently founded in the former Comecon countries does not usually provide guarantees for interests (among ather reasons, also becouse of inflation). On the other hand - not even commercial banks offer table value of reduced rates of interests in cases when the credit guarantee association provides guarantee for the value of the loan borne interest.

Nevertheless, the Austrian credit guarantee associations, having been active in the developed market economy for some time, offer guarantees for basic interesc, that are fixed just above the discount rate value. Long guarantee is restricted as in case of SGB to the interval from 70 % to 85 % of the nominal loan value.

All newly established credit guarantee institutions are taking common steps in efforts to gain greater avareness among the entrepreneurs and business people. Entrepreneurs often have their applications for loans rejected by a bank only because the entrepreneurs do not know about the possibility of obtaining guarantee, e.g. from the SGB bank.

It is in the interest of the sustained development of the national economies of the countries participating in the conference not to overlook any promising business plan backed by capable management, but lacking start-up capital. Premature refusal of such projects by the bank means foregoing the possibilities of creating new employment vacancies, of expanding the demand in the labour market, and of providing support for merchandise exports, etc.

When the credit guarantee institution provides the guarantee for project, a careful assessment and classification of the project regarding its feasibility, competitiveness and viability in an ever more demanding market economy environment is most advisable. Projects not meeting these criteria right from the start are to be eliminated.

Private businesses shall not merit the continuation of founding limited liability companies with capital equal to the compulsory minimum amount, when bank loans representing a hudredfold amount are withdrawn.

Furthermore, it is worth mentioning that most of the credit guarantee institutions also provide non-returnable contributions to interest repayments pertaining to established government programmes.

The private business sector can be characterized by the continuous founding of new companies and liquidation of bankrupt enterprises. Providing support to businesses is a permanent process of the everyday economy. Without the existence of credit guarantee institutions, the large quantity of promissing businesses could not have realized their business plans.

Other notable information, deeply acknowledged by participants in the conference, was the lecture read by the President of the European Loan Guarantee Banks Union (ELGBU) , Mr. Pablo Pombo, who outlined different types of activities conducted by the ELGBU union. Current members to the ELGBU are for the time being : Germany, Belgium, Spain, France and Italy.

All countries have developed intensive mutual cooperation despite certain specific differences in the character of Loan guaranties provided to the banks in their respective countries. Mr. Pombo did mention the possibility of open access to the ELGBU union for credit guarantee institutions from other countries as well.

All participants in the conference arrived at the unanimous conclusion that the event brought about a better exchange of information and experience and was quite useful. All problems relating to the conversion to a market economy are, despite some specific aspects of certain national economies, very similar, and credit guarantee associations play a vital role in providing support for the establishment of the private business sector.

FINEX AND THE CAPITAL MARKET

The second annual International Exposition of Finance, Banking and Insurance Business, FINEX 94 is scheduled to take place in Banská Bystrica from the 20th to the 23rd of September 1994. The event will be organized under the professional guidance of Minister of Finance of the SR, Mr.Rudolf Filkus. Coordinators involved in the organization of the event are the Slovak Chamber of Industry and Commerce and the Association of Banks, Insurance Companies, Investment Funds and Institutions.

The Exposition shall be conducted in 4 pavilions: in the city Civic Center, in two winter stadiums and in the new modern portable Belgian-type hall having an area of 2000 m^2. The total area available for exhibits is 5500 m^2. During the first half of June, 182 exhibitors sent in their applications, 80 % of which were from participants who took part in last year's first annual FINEX exposition. Up to 22 banks and insurance companies have signed up for participation, which proves just how interested members of the financial sector are in the Exposition.

None of our capital market participants will be missing. The RM System Slovakia, Bratislava Stock Exchange (BCPB), the most important investment institutions in capital market - the GCB Invest, Istroinvest, Harvard Capital and Consulting, Cassovia Invest, First Slovak Investment Fund and many others will all be present.

FINEX 94 is targeted at both, the professional visitors and general public, who shall gain access to information sources about new banking business products, modern financial instruments, possibilities for financial funding and investments, utilization of the stock exchange, insurance, tax consultation, audit and other types of financial services. This all shall be promoted through direct presentations and communication with customers.

The presence of 90 exhibitors of the most modern banking technology shall provide the best support for the development of the banking sector - without such development the operation of financial institutions is unattainable.

Furthermore, we recommend seeing the exhibition entitled „On the History of Money in Slovakia" arranged jointly by the Slovak National Museum Numismatic Dept. in Bratislava, the Coins and Medals Museum in Kremnica, and the Museum of Commerce in Bratislava. This exhibition shall directly relate to the exhibition of the State Mint in Kremnica where a genuine presentation of the punching of the Memorial Exposition Medal shall be performed. Undoubtedly more attractive shall be the excursions organized to the production plant of State Mint in Kremnica and to the Coins and Medals Museum in this town, which is so closely linked with history of money.

MEETING OF SPECIALISTS

As already mentioned above, an important part of the Exposition will be the second annual international scientific conference. Taking into account the recommendations issued by the 1993 conference, the Department of Finance of the Business Faculty of Matej Bel University has elaborated a draft proposal which suggests splitting the conference in two parts over two days.

The first part of the conference would deal with current problems in the finance. Coordinators of the event expect contributions in form of papers and lectures from foreign and domestic specialists.

The second part of the conference would be devoted to working sessions. Some of the main themes proposed for discussion include: the financial market - money market policies and practical questions of currency issuance, privatisation methods policy, conditions of financial market (legislative, institutional, etc.), status of investment privatisation funds and investment institutions in the capital market (this scope of problems shall be discussed under the auspices of the Ministry of Finance of the SR). Further themes of the conference shall cover the theory and practice of commercial banks in the privatisation process, the theory and practice of the personal and property insurance policies, the theory and practice of taxation.

What is encouraging is the keen interest in participating in the conference shown not only by nationals, but also by representatives from the Austrian Banks and Bankers Association, British Banking Association, Czech National Bank, and universities from Austria and Switzerland.

FINEX 94 is approaching quickly. It is the visitor who has the right to choose. Do not hesitate to come and see.

SVETOM
KOVOSPRACUJÚCE DRUŽSTVO

Ponúka

- prepravné pojazdné skrinky
  na ceniny a peniaze uzamykateľné
  dvoma samostatnými zámkami

výška	775 mm
šírka	760 mm
dĺžka	360 mm

Cena 5 236,- Sk

- nábytkové skrinky kovové

výška	673 mm
šírka	281 mm
hĺbka	430 mm

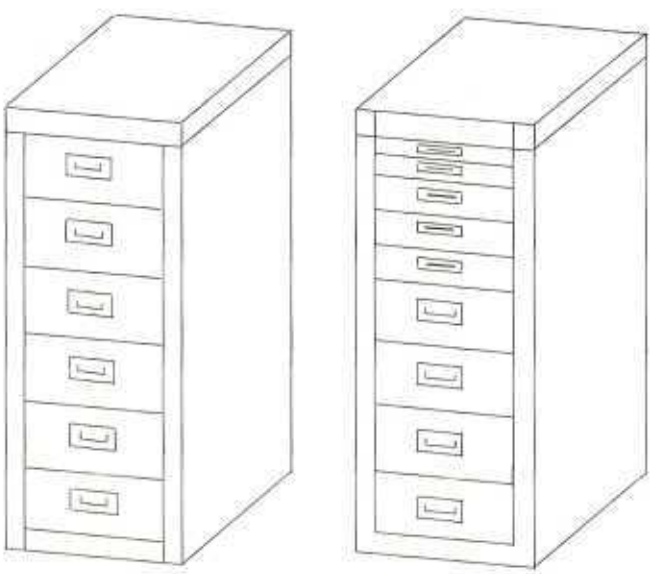

6-zásuvková uzamykateľná (farba šedá)	1 700,- Sk
6-zásuvková neuzamykateľná (farba čierna, biela)	1 350,- Sk
9-zásuvková neuzamykateľná (zásuvky rovnakej alebo rôznej veľkosti, farba čierna, biela, šedá)	1 450,- Sk

SVETOM
Kovospracujúce družstvo
013 62 Veľké Rovné
tel.: 0821/92379
fax: 0821/92335